

UČITI
JEZIK
JE LAKO,
U MUZEJU
SAZNANJ
KAKO

Tiflološki muzej

IMPRESSUM

NAKLADNIK

Tiflološki muzej

ZA NAKLADNIKA

mr. sc. Željka Bosnar Salihagić

GLAVNA UREDNICA MUZEJSKIH IZDANJA

mr. sc. Željka Bosnar Salihagić

UREDNIKA PUBLIKACIJE

mr. sc. Željka Sušić

AUTORICE TEKSTOVA ZA POČETNU RAZINU POZNAVANJA HRVATSKOG JEZIKA

mr. sc. Željka Sušić, Valentina Markač, Mia Lugović

AUTORI TEKSTOVA ZA VIŠE RAZINE POZNAVANJA HRVATSKOG JEZIKA

Ranka Đurđević, Aida Korajac, dr. sc. Milvia Gulešić Machata, dr. sc. Antonio Toni Juričić
i dr. sc. Ivančica Banković-Mandić

ILUSTRATORI

Magdalena Mandić, Jakov Mandić, Dora Mandić, Ivona Mandić

AUTORI FOTOGRAFIJA

Davor Šiftar i Renato Vukić

LEKTURA I KOREKTURA

dr. sc. Ivančica Banković-Mandić

DIZAJN I GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Likovni Studio

PRIJEVOD NA ENGLLESKI JEZIK

Jasna Kovačević

Izdavanje e-publikacije omogućilo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

U Zagrebu 2019. godine

ISBN: 978-953-7287-36-8

SADRŽAJ

4	UVODNO O PROJEKTU
6	UČITI JEZIK JE LAKO, U MUZEJU SAZNAJ KAKO
28	POGLEDAJTE, POSLUŠAJTE, POMIRIŠITE, DOTAKNITE, OKUSITE!
41	SAMO NAPRIJED!
58	„DA SI MI ZDRAVO!”
64	JESTE LI ZNALI?
68	INTRODUCTION TO PROJECT
71	LEARN THE LANGUAGE IN THE MUSEUM NOW, FIND OUT HOW

UVODNO O PROJEKTU

Muzeji nisu odvojeni od svojih posjetitelja, a izložbe i muzejski programi sve su više usmjereni povezivanju sa zajednicom. Pri tome je rad s različitim demografskim, etničkim, socijalnim i drugim skupinama posjetitelja dio uobičajene muzejske ponude.

Od kraja XIX. st. muzeji su, osim mjesta koja prikupljaju, čuvaju i izlažu predmete, i edukativne točke čija se uloga ni danas u snažnoj ekspanziji virtualne stvarnosti ne može zanijekati. Holistički karakter muzeja posjetitelju omogućava cjelovito iskustvo koje nije moguće prenijeti isključivo digitalnom tehnologijom. Dodir, miris, pogled i pokret sastavni su dio muzejskog doživljaja i kao takvi izuzetna su podloga za stjecanje znanja.

U cilju razvoja nove publike i inovativnih edukativnih oblika rada u Tiflološkom muzeju održane su radionice u kojima se, uz informiranje o muzejskim predmetima, učio i uvježbavao hrvatski jezik. Polaznici su bili odrasle osobe, stranci koji uče hrvatski jezik.

Učenje u odrasloj dobi zahtijeva primjenu drugačijih postupaka, a muzejsko okruženje i sadržaji u njemu dobar su okvir u kojem je moguće strukturirati nastavni sat učenja jezika koji će zadovoljiti sve potrebne metodičke zadatke. Jezik se tako može učiti na manje formalan način, a muzej postaje mjesto drugačije od učionice. Muzejska atmosfera potiče motiviranost, a određene obrazovne ciljeve moguće je jednostavnije usvojiti uz muzejsku priču. Također, muzej postaje platforma na kojoj se nadograđuju znanja.

Izuzetno je važno kod odraslih polaznika potaknuti pozitivne emocije koje olakšavaju usvajanje znanja. Važna je senzorna stimulacija, poticanje opažanja, uspoređivanja i zaključivanja. Element iznenađenja i otkrivanja novoga pridonosi jačanju pažnje koja povećava motiviranost za rad što dovodi do učinkovitijeg učenja. Dodatna je vrijednost ovakvog pristupa i ta što strani državljani u Hrvatsku dolaze iz različitih sociokulturnih sredina koje se mogu značajno razlikovati pa je ovakav oblik radionica mjesto gdje se na posredan način susreću, upoznaju i prihvaćaju različitosti. Jačanje edukativne participacije i poticanje sudjelovanja u kulturi bitni su i za uspostavu i razvoj socijalno-kohezivnih poveznica društva koje danas, u globalnom okruženju, sve više slabe.

Učenje jezika u muzejskom okruženju iznimno je korisno u savladavanju određenih specifičnih tema, a ovom se publikacijom obrađuju teme osjetila i teme povezane sa slijepim i slabovidnim osobama. U nizu već postojećih udžbenika i materijala za poučavanje inojezičnog hrvatskog, ova je e-publikacija vrlo važan iskorak prema društveno korisnom učenju i učenju jezika u novom okruženju. Njenom izradom Tiflološki se muzej odmiče od desetljećima uobičajenog i utvrđenog izdavačkog okvira. Ovaj radni materijal izrađen je u suradnji s profesorima Croaticuma – centra za hrvatski kao drugi i strani jezik Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Posjetiteljima (neizvornim govornicima hrvatskog jezika) omogućit će samostalno usvajanje i provjeru znanja iz hrvatskoga jezika.

Publikacija donosi tekstove za uvježbavanje pojmova tematski povezanih s izlošcima i stalnim postavom Tiflološkog muzeja te sa životom slijepih osoba i osoba s oštećenjima vida. Podijeljena je na četiri cjeline koje prate različite razine znanja jezika. Svaku je cjelinu moguće ispisati i koristiti samostalno.

Tekstovi za početnu razinu hrvatskog jezika radi lakše samostalne upotrebe prevedeni su na engleski jezik.

Urednica

Svrha, ciljevi i ishodi zadataka u publikaciji

SVRHA je ove publikacije da u okviru društveno-korisnog učenja pokaže kako se hrvatski jezik kao drugi i strani može učiti i u Tiflološkom muzeju. Učenje jezika u prirodnom okruženju iznimno je korisno u svladavanju određenih specifičnih tema kao što se u ovoj publikaciji obrađuju teme osjetila i druge teme povezane sa slijepim i slabovidnim osobama.

Ova publikacija vezana je uz projekt suradnje Croaticuma – centra za hrvatski kao drugi i strani jezik Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Tiflološkog muzeja, provedenog u akademskoj godini 2016./2017.

Na Croaticumu se u sklopu jezičnih vježba u svakom semestru organizira posjet jednoj instituciji gdje se studenti u sklopu radionica upoznaju s osnovnim značajkama i aktivnostima te institucije. Zbog iznimno uspješne suradnje dviju institucija – Tiflološkog muzeja i Croaticuma odlučili smo zajedno izdati i publikaciju namijenjenu, prije svega, posjetiteljima muzeja koji nisu izvorni govornici hrvatskog jezika. Osim posjetitelja ovom se publikacijom mogu koristiti i svi zainteresirani korisnici koji na tekstovima mogu uvježbati i proširiti svoje poznavanje hrvatskog jezika.

U Croaticumu – centru za hrvatski kao drugi i strani jezik više od pola stoljeća poučava se hrvatski jezik, izrađuju nastavni materijali – udžbenici i priručnici, provode testiranja te istražuje usvajanje i poučavanje hrvatskog kao inog jezika. Više o Croaticumu na <https://croaticum.ffzg.unizg.hr>

SADRŽAJ – publikacija donosi tekstove za uvježbavanje pojmova tematski povezanih s izlošcima Tiflološkog muzeja i životom slijepih osoba te osoba s oštećenjima vida.

GRADA je raspoređena na četiri razine – početnu (namijenjenu početnicima u hrvatskom jeziku koji jezik uče u muzejskom okruženju) te za one koje žele znati više i poznaju hrvatski jezik na različitim razinama prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike (ZEROJ).

Stoga su dodatno oblikovane vježbe za višu početnu razinu (razinu A2 prema ZEROJ-u), za srednju razinu (namijenjene govornicima hrvatskog jezika na razini B1 prema ZEROJ-u) te za naprednu razinu (namijenjene govornicima hrvatskog jezika na razini B2.2 i C1 prema ZEROJ-u). U publikaciji se donose i jezične zanimljivosti – kolokacije povezane s pridjevom *slijepi* koje u hrvatskom jeziku nisu primarno vezane za poteškoće s vidom.

Na početku svake cjeline navedeni su ciljevi i ishodi učenja za određenu razinu poznavanja hrvatskog jezika.

UČITI
JEZIK
JE LAKO,
U MU^Z_EJU
SAZ^N_AJ
KAKO

Tekstovi za početnike u hrvatskom jeziku

Ciljevi i ishodi zadataka za početnu razinu hrvatskog jezika u muzejskom okruženju

CILJEVI UČENJA

Vježbama se želi postići razumijevanje pojmova osjeta što je uvelike olakšano okruženjem u kojem se uči – muzejskim postavom Tiflološkog muzeja. Korisnici vježba upoznaju se s pojmovima povezanim uz osjetila, pojmovima povezanim s orijentacijom u prostoru, osnovama pisma za slijepce te s radovima slijepih umjetnika. Tekstovi su prevedeni na engleski jezik te se njima mogu služiti apsolutni početnici u hrvatskom jeziku.

ISHODI UČENJA

Nakon posjeta muzeju i upoznavanjem s njegovim postavom, korisnici mogu razumjeti osnovni rječnik i gramatičke strukture hrvatskog jezika vezane uz osjetila i postav Tiflološkog muzeja.

1. TEMA

O TIFLOLOŠKOM MUZEJU

Tiflološki muzej

Vi se nalazite u muzeju. Znate li kako se zove ovaj Muzej, kako je ime ovom Muzeju? **(Izgovorite ime muzeja na glas.)**

Ime muzeja je Tiflološki muzej, a dolazi iz grčkog jezika. *Typhlos* znači slijep. Muzej je osnovan (otvoren) 1953. godine. Na ovoj adresi je od 1958. godine. Muzej nas upoznaje s radom i životom slijepih osoba.

ZADATAK 1

Popunite prazna polja.

Tiflološki muzej je muzej o s _ i _ _ _ _ m osobama.

U Muzeju ćete vidjeti (upoznati) nekoliko cjelina i tema. To su:

Tamna soba

Školovanje slijepe djece

Film „Jedan dan u Zemaljskom zavodu“

Razvoj pisma za slijepe

Radionica pisanja Brailleovog pisma

Likovni radovi slijepih umjetnika

ZADATAK 2

Dopunite rečenicu.

Gledamo uz pomoć...

2. TEMA

TAMNA SOBA

Tamna soba

Prva cjelina je Tamna soba. Osjetit ćete kako je to kad osoba ne vidi.

Sada ćete ući u Tamnu sobu. U njoj se ne vidi. Unutra je mrak, tama, sve je crno. Hodate ravno, prvo je hodnik. Na podu je traka. Pratite traku.

Onda idete lijevo, kroz vrata.

U tamnoj sobi na desnom je zidu prozor. Otvorite ga i zatvorite 5 puta. Slušajte zvukove. Zapamtite (memorirajte) što ste čuli.

Pipajte, tražite dalje rukama. U posudama su mirisi. Pomirišite. Prepoznajte mirise. Ima 5 mirisa.

Dirajte dalje. Na zidu su različite vrste materijala. Opipajte, dotaknite. Jesu li glatki, hrapavi, hladni, topli, kruti, savitljivi? Prepoznajete li materijale? Je li to drvo, metal, plastika, staklo?

Nakon toga pronađite stol. Stol je nasuprot zida. Što je na stolu? Koliko se predmeta nalazi na stolu? Opipajte ih. Zapamtite oblik.

Traka na podu vodi vas van iz Tamne sobe. Izlaz iz sobe ima vrata.

ZADATAK 1

Označite riječi u tekstu koje vam zvuče nepoznato.

ZADATAK 2

RAZGOVOR O TAMNOJ SOBI

Odgovorite:

1. Koje ste zvukove prepoznali u Tamnoj sobi? _____

2. Što se nalazi na stolu u Tamnoj sobi? _____

3. Koliko predmeta ima na stolu u Tamnoj sobi? _____

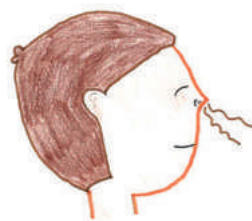
4. Koje ste materijale opipali? _____

5. Jesu li ti materijali bili hladni, topli, savitljivi, kruti? _____

ZADATAK 3

Na odgovarajuća mjesta upišite sljedeće riječi: *njuh, uho, nos, prst, sluh, usta/jezik, opip, okus.*

ZADATAK 4

Dopunite. Kojim organima ili dijelovima tijela...

GLE DAMO? _____

MIRIŠEMO? _____

SLUŠAMO? _____

DODIRUJEMO? _____

ZADATAK 5

Zaokružite točan odgovor.

U tamnoj sobi je mrak svjetlo

ZADATAK 6

Dopunite prazna polja.

OTVORILI SMO	P_ _ _ _ R
SLUŠALI SMO	_ _ U _ _ E
MIRISALI SMO	_ _ _ _ SE
DIRALI SMO	K_ M_ _
	P_ A _TIKU
	D_ _ _ _
	S_ _ _ _ _ O
	G_ _ _ U
TKANINE	TRA_ _ E
	S_ _ _ _ U
	V_ _ _ _

ZADATAK 7

Zaokružite točne odgovore (u prvom zadatku broj, u drugome slovo).

NA STOLU SU / JE 3 4 5 SKULPTURE / SKULPTURA.

TO SU:

- a) MASKE (LICA)
- b) ŽIVOTINJE
- c) APSTRAKCIJA

3. TEMA

ŠKOLOVANJE

Školovanje slijepe djece

Davno prije slijepa djeca nisu išla u školu. Škola za slijepo nije postojala. Djeca koja nisu vidjela, nisu znala čitati ni pisati. Slijepi ljudi po zanimanju su bili prosjaci i pjevači.

Važno je znati čitati, pisati i računati. Kad znamo čitati i pisati, tada nam je i znanje dostupno. Možemo odabrati zanimanje i sami zarađivati. Više ne trebamo pomoć drugih osoba. Školu za slijepu djecu u Hrvatskoj osnovao je Vinko Bek.

Kako je slijepoj djeci bilo u školi i što su radili, vidjet ćemo na filmu Jedan dan u zemaljskom zavodu za slijepu djecu. Film traje 10 minuta.

ZADATAK 1

Označite nepoznate riječi u tekstu.

ZADATAK 2

RAZUMIJEVANJE

Zaokružite točno (T) ili netočno (N).

1. Nekad davno slijepa djeca nisu išla u školu, niti su znala čitati ni pisati. T – N
2. Slijepi ljudi su po zanimanju bili postolari i kuhari. T – N
3. Znanje nam je dostupnije ako znamo računati, čitati i pisati. T – N
4. Školu za slijepu djecu osnovao je Branko Bek. T – N

ZADATAK 3

LEKSIČKE VJEŽBE

Upišite sljedeće riječi na odgovarajuće mjesto: *slijepi, zanimanju, škola, čitati*.

1. Školu za obrazovanje _____ djece osnovao je Vinko Bek.
2. Vinko Bek je po _____ bio učitelj.
3. U školi su slijepa djeca učila _____ brajicu.
4. Nekad nije bilo _____ za slijepu djecu.

ZADATAK 4

Napišite naziv slike.

3. TEMA

PISMO ZA SLIJEPE

Razvoj pisma za slijepe

Jedan od prvih poznatih sustava bilježenja informacija nalazimo kod Inka. Pleme Inka bilježilo je informacije uz pomoć užeta (konopa). Ovaj se sustav bilježenja zove quipu (hrvatski kipu). Inke nisu poznavale pismo za bilježenje znanja. Ipak, kao oblik arhive, pleme je bilježilo informacije i pri tome se služilo konopom i čvorovima. Konopi su bili šareni i vezani u različite čvorove. Quipu se koristio kao pomoćno sredstvo u računanju. Ljudi su tako čuvali i vojne informacije, bilježili kad je netko umro, a kad se rodio. Sredinom XIX. st. u Engleskoj je po principu čvorića izrađeno „čvorasto pismo za slijepe“. Čak su i dijelovi Biblije pisani takvim načinom.

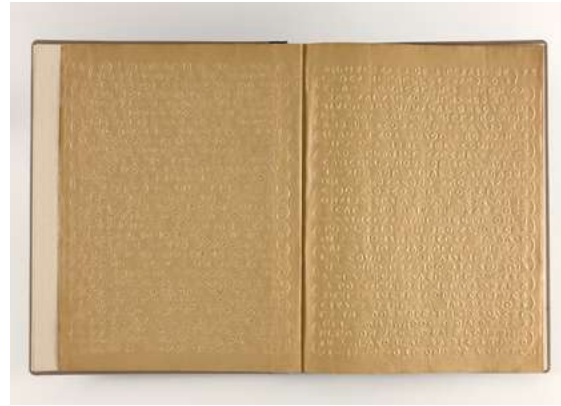
Kroz povijest je bilo raznih pokušaja da se osmisli pismo za slijepe. Možete vidjeti Moonovo pismo, igličasto pismo i Brailleovo pismo. Pismo za slijepe osmislio je (izumio je) 1825. Francuz, Louis Braille. U istom je stoljeću izgrađen i Eiffelov toranj, započinjju prve filmske projekcije, pronađeno je cjepivo protiv tuberkuloze, Charles Darwin iznosi teoriju o porijeklu vrste...

ZADATAK 1

Označite riječi u tekstu koje vam zvuče nepoznato.

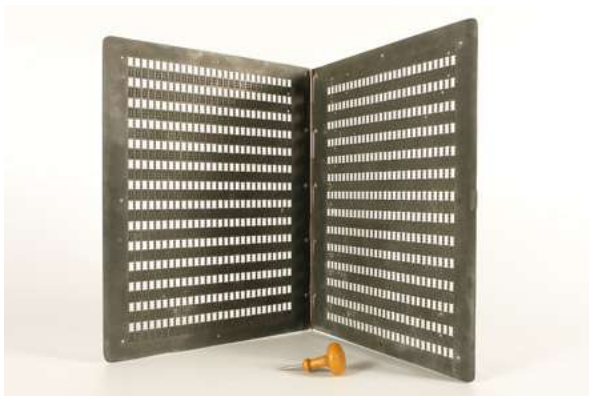
ZADATAK 2

Kako se zovu ova pisma? Pronađite u muzeju. Popunite prazna polja.

ZADATAK 3

Kako se zovu ova pomagala? Pronađite u muzeju.

ZADATAK 4

RAZUMIJEVANJE

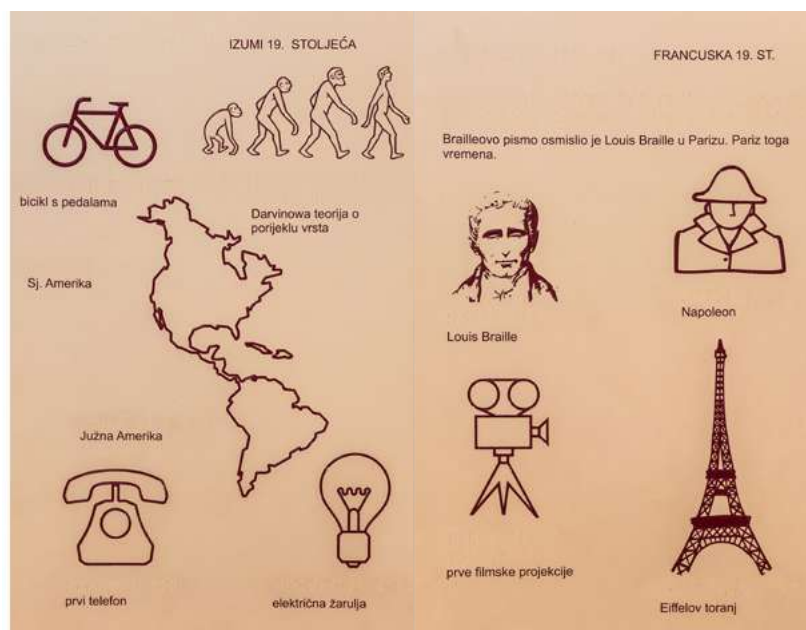
1. Spojite lijevu i desnu stranu.

1. Quipu su...	a) pleme
2. Louis Braille je bio...	b) 1825. godine
3. Pismo za slijepe izumljeno je...	c) čvorići od užeta
4. Inke su bili...	d) Francuz

2. Zaokružite točno (T) ili netočno (N).

1. Quipu su koristili Inke kao kalendar. T – N
2. Sredinom XIX. stoljeća u Engleskoj je izrađeno „čvorasto pismo za slijepe“. T – N
3. Igličasto pismo bilo je jedan od pokušaja da se osmisli pismo za slijepe. T – N
4. Brailleovo pismo izumljeno je 1826. godine. T – N

ZADATAK 5
LEKSIČKE VJEŽBE

Zaokružite predmete koji su patentirani u vrijeme izuma Brailleovog (Brajevog) pisma.

- a) prve filmske projekcije
- b) mobitel
- c) prvi telefon
- d) ručni sat
- e) nogometna lopta
- f) električna žarulja
- g) bicikl s pedalama
- h) kravata

ZADATAK 6
Popunite prazna polja.

Brajevo pismo je _ _ _ _ _ za slijepe.

5. TEMA

LIKOVNA CJELINA

Likovni radovi
slijepih umjetnika

REMZIJA GJUMIŠIĆ

Čovjek ima veliku želju biti kreativan. Slijepi ljudi, također. Radove slijepih umjetnika ovdje možemo vidjeti u djelima troje autora. Ove se skulpture mogu dirati. Prepoznajete li neke od njih? Prepoznajete li neke od njih iz Tamne sobe? Ovo su radovi Remzije Gjumišića, njegove najčešće teme su portreti i ljudske figure.

ZADATAK 1

Opišite skulpturu. Koristite riječi: *maska, izdužen, glava, zub...*

Maska „Komedija“

Opišite skulpturu. Koristite riječi: *čovjek, sjediti, pušiti, kapa...*

Skulptura „Rahat Efendija“

SANJA FALIŠEVAC

Sanja Fališevac je gluhoslijepa umjetnica. Kao dijete izgubila je sluh. Željela je studirati Likovnu akademiju, no nije primljena na Akademiju jer je slijepa. Radi u Zagrebu. Skulptura psa izložena je na Jarunu. Ona je gluhoslijepa. I Helen Keller je bila gluhoslijepa. Gluhoslijepo osobe komuniciraju pisanjem po dlanu. Ima vrlo širok izbor likovnih tema. U posljednje vrijeme konji su njezina tema.

ZADATAK 2

Opišite skulpturu.

Koristite riječi: *dvije žene, razgovor, sjediti, frizura...*

Skulptura „Razgovor“

Opišite skulpturu. Koristite riječi: *apstrakcija, forma, otvor...*

Skulptura „Pulena“

IVAN FERLAN

Ivan Ferlan je rođen u Dalmaciji na poluotoku Pelješcu. Utjecaj mora vidi se i u njegovim radovima. Izradio je puno modela riba, čamaca, životinja koje žive u Dalmaciji (magarci). Ivan Ferlan je oslijepio kao mlad čovjek, nije rođen slijep. Zato su njegovi radovi tako realistični. Uglavnom je radio predmete od drveta i gline.

ZADATAK 3

Opišite skulpturu. Koristite riječi: *svinja, uho, rep, noge, debela...*

Skulptura „Prase“

Opišite skulpturu. Koristite riječi: *rogovi, brada, rep, noge...*

Skulptura „Jarac“

ZADATAK 4
RAZUMIJEVANJE

Spojite lijevu i desnu stranu.

1. Sanja Fališevac je...	a) rođen slijep
2. Ivan Ferlan nije....	b) gluhoslijepa umjetnica
3. Gluhoslijepa osobe komuniciraju...	c) ljudske figure i portreti
4. Najčešće teme Remzije Đumišića su...	d) pisanjem po dlanu

ZADATAK 5
LEKSIČKE VJEŽBE

1. Povežite izraze koji imaju isto ili slično značenje.

1. replika	a) težnja za realizacijom
2. izgubiti vid	b) oglušiti
3. realistično	c) kopija
4. izgubiti sluh	d) prikazano isto kao u prirodi
5. imati jaku želju	e) oslijepiti

2. Upišite sljedeće riječi na odgovarajuće mjesto: likovno izraziti, umjetnik, gluhoslijepa, utjecaj.

- U radovima Ivana Ferlana vidi se _____ mora i mjesta u kojem je odrastao.
- Svaka osoba može biti _____.
- Želja Vinka Beka bila je da se svako dijete, bez obzira na oštećenje vida, može _____.
- Sanja Fališevac je _____ osoba. Ona komunicira pomoću pisanja po dlanu.

ZADATAK 6

Nadopunite.

Čovjek koji ne vidi je _____

Čovjek koji ne čuje je _____

Čovjek koji ne govori je _____

Čovjek koji ne čuje i ne govori je _____

ZAVRŠNI DIO – različite aktivnosti

Označite slova koja su u imenu muzeja.

T	1
F L	2
O L M	3
U O Z E	4
N K J O L	5
H U Š I K A	6
M K O V S Z B	7
Y S E X D R C F	8
C F T V G Z B I U	9

Opišite što ste doživjeli u Tamnoj sobi. Koristite riječi: *mrak, strah, miris, zvuk...*

Napišite svoje ime na Brailleovom pismu.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j

k	l	m	n	o	p	q	r	s	t

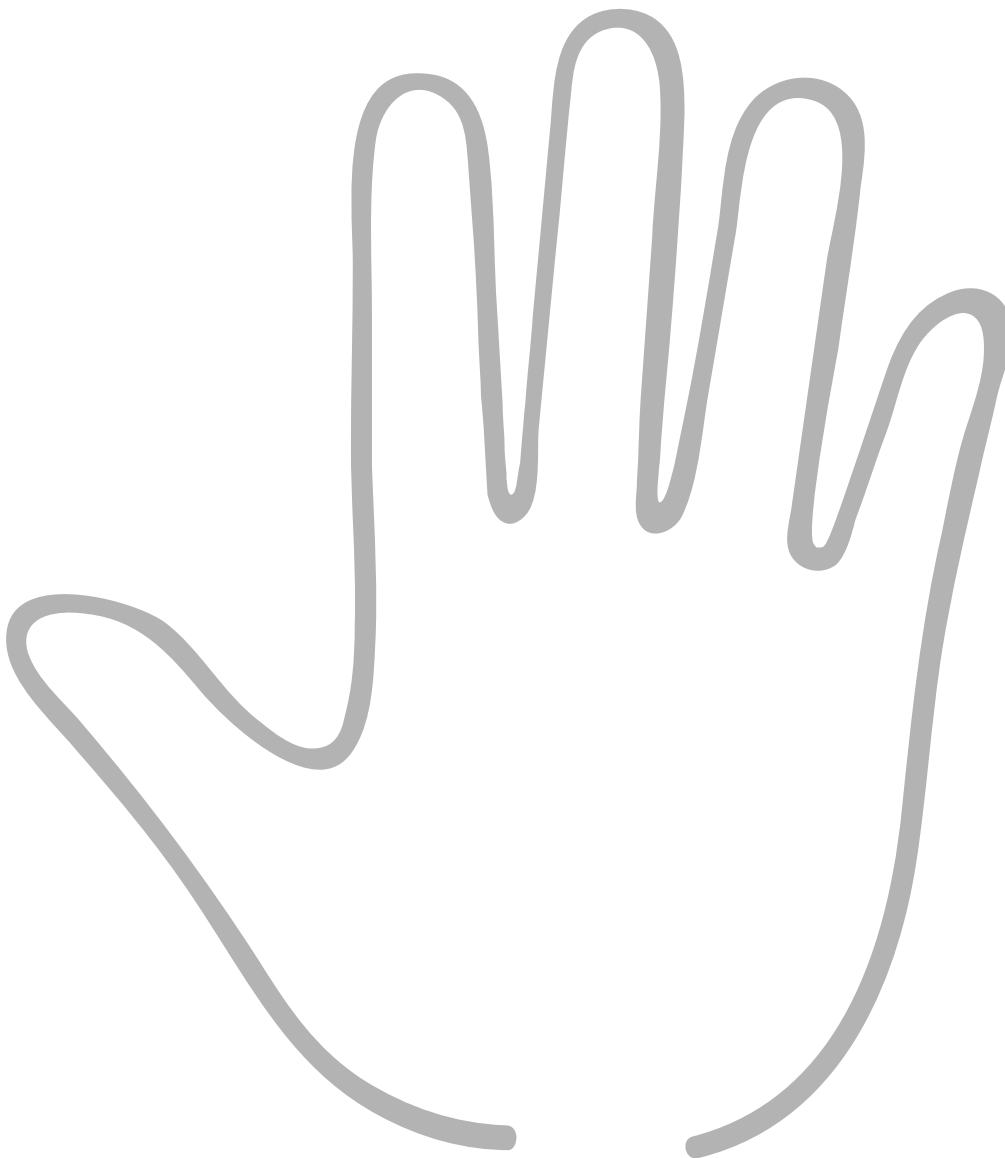
u	v	w	x	y	z

Igra crtanja i pisanja kako pojedinac može, u malim koracima, doprinijeti ideji ravnopravnijeg svijeta

Igra crtanja i pisanja – Give me five! (Daj pet!) (izvor: www.developmenteducation.ie)

Upute:

1. Palac – u njega napišite nešto dobro o sebi.
2. Kažiprst – u njega napišite nešto što želite da drugi ljudi prestanu raditi.
3. Srednji prst – u njega napišite što je za vas trenutno najveći problem u današnjem svijetu.
4. Prstenjak – u njega napišite nešto što vam se čini pozitivno u današnjem svijetu.
5. Mali prst – u njega napišite nešto što možete učiniti već sada da biste svijet učinili ljepšim mjestom.

ZADATAK

Zamislite da je pored vas osoba koja ne vidi. Opišite masku tako da je ona može vidjeti.

**HVALA ŠTO STE
POSJETILI NAŠ MUZEJ
I DOĐITE NAM PONOVRNO!**

Rješenja zadataka

1. Tema: O Tiflološkom muzeju

Zadatak 1.

Tiflološki muzej je muzej o slijepim osobama.

Zadatak 2.

Gledamo uz pomoć oka.

2. Tema: Tamna soba

Zadatak 2.

1. Zvuk vode, zvuk šume, Halloween, zvuk vatre, zvuk ulice.
2. Na stolu se nalaze skulpture.
3. Tri predmeta.
4. Materijali – tkanine i građevinski materijali.
5. Da, imamo hladne materijale, mekane materijale, krute materijale..

Zadatak 3.

1. uho – sluh
2. nos – njuh
3. prst – dodir
4. usta/jezik – okus

Zadatak 4.

GLE DAMO?	Očima.
SLUŠAMO?	Ušima.
MIRIŠEMO?	Nosom.
DODIRUJEMO?	Prstima.

Zadatak 5.

U tamnoj sobi je mrak.

Zadatak 6.

Prozor, zvukove, mirise, kamen, plastiku, drvo, staklo, gumu, trake, svilu, vunu.

Zadatak 7.

3 a) Maske (lica) i apstrakcija.

3. Tema: Školovanje slijepih

Zadatak 2.

Razumijevanje:

1. Točno.
2. Netočno.
3. Točno.
4. Netočno.

Zadatak 3.

Leksičke vježbe:

1. Slijepe
2. Zanimanju
3. Čitati
4. Škola

Zadatak 4.

Vjekoslav Karas – *Slijepac i vila (Djed, unuk i vila)*

4. Tema: Pismo za slijepe

Zadatak 2:

Prva slika – Quipu, čvorasto pismo.

Druga slika – Moonovo pismo.

Zadatak 3:

Prva slika – tablica i šilo.

Druga slika – Perkins, brajeva pisaća mašina.

Zadatak 4:

Razumijevanje:

1.
 1. Quipu su čvorići od užeta.
 2. Louis Braille je bio Francuz.
 3. Pismo za slijepe izumljeno je 1825. godine.
 4. Inke su bili pleme.

2.
 1. Netočno.
 2. Točno.
 3. Točno.
 4. Netočno.

Zadatak 5:

Leksičke vježbe:

1. Prve filmske projekcije, prvi telefon, električna žarulja, bicikl s pedalama.

Zadatak 6:

Brajevo pismo je pismo za slijepe.

5. Tema: Likovna cjelina

Zadatak 4:

Razumijevanje:

1. Sanja Fališevac je gluhoslijepa umjetnica.
2. Ivan Ferlan nije rođen slijep.
3. Gluhoslijepa osoba komuniciraju pisanjem po dlanu.
4. Najčešće teme Remzije Đumišića su ljudske figure i portreti.

Zadatak 5:

Leksičke vježbe:

1.

1. replika – kopija
2. izgubiti vid – oslijepiti
3. realistično – prikazano isto kao u prirodi
4. izgubiti sluh – oglušiti
5. imati jaku želju – težnja za realizacijom

2.

1. U radovima Ivana Ferlana vidi se utjecaj mora i mjesta u kojem je odrastao.
2. Svaka osoba može biti umjetnik.
3. Želja Vinka Beka bila je da se svako dijete, bez obzira na oštećenje vida, može likovno izraziti.
4. Sanja Fališevac je gluhoslijepa osoba. Ona komunicira pomoću pisanja po dlanu.

Zadatak 6:

Čovjek koji ne vidi je slijep.

Čovjek koji ne čuje je gluhi.

Čovjek koji ne govori je nijem.

Čovjek koji ne čuje i ne govori je gluhonijem.

POOGLE
DAJTE,
POSLUŠAJTE,
POMIRIŠITE,
DOTAK
NITE,
OKUSITE!

Uvježbavanje leksika i gramatike za višu početnu razinu hrvatskog jezika

Pogledajte, poslušajte, pomirišite, dotaknite, okusite!

Uvježbavanje leksika i gramatike za višu početnu razinu hrvatskog jezika

Ciljevi i ishodi zadataka za višu početnu razinu hrvatskog jezika

CILJEVI UČENJA

Vježbama se želi postići razumijevanje pojmova osjeta (vida, sluha, njuha, dodira, okusa) te značenja glagola povezana s tim osjetima: vidjeti, gledati, čuti, slušati, mirisati, dirati, kušati. Jezična ovladanost odgovora razini A2 prema ZEROJ-u.

ISHODI UČENJA

Nakon vježba predviđenih za višu početnu razinu učenik može razumjeti najčešći vokabular iz tematskog područja osjeta te može shvatiti osnovne kolokacije vezane uz osjetila.

Teme i rječnik:

- a) osjeti – vid, sluh, njuh, dodir, okus
- b) značenje glagola *vidjeti* i *gledati* te *čuti* i *slušati*
- c) česte kolokacije i izrazi s glagolima *vidjeti* i *gledati*

Gramatika:

- a) prezent glagola *mirisati* i *čuti*

Slobodna aktivnost za ponavljanje i igru u paru ili u timovima:

- a) kviz Kahoot:

<https://create.kahoot.it/details/tifloloski-a2/618e0087-1556-4bfc-ae14-a4a913c94830>

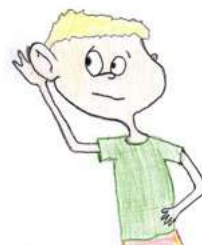

Igrači se trebaju registrirati preko mobitela koji ima pristup internetu na kahoot.it i upisati kod za igru koji se vidi na ekranu kada se kviz pokrene (play).

1. Povežite glagole sa slikom: *dirati (pipati)*, *kušati*, *gledati/vidjeti*, *mirisati*, *slušati/čuti*.

dirati (pipati)

mirisati

2. Pročitajte tekst i dopunite ga glagolima iz gornje tablice te odgovorite na pitanja.

Dopunite:

Osjeti

Osjet je tjelesna¹ – fizička senzacija. Može biti taktilna (dodir, opip), olfaktivna (miris, njuh), auditivna (sluh), vizualna (vid), gustativna (okus).

Ako želimo znati okus hrane i pića, trebamo ih _____. Naš osjet koji se zove **okus** reći će nam jesu li hrana i piće slatki, slani, ljuti, kiseli ili gorki. Imamo **sluh** pa možemo – _____ (i **čuti**), imamo **vid** pa možemo _____ (i gledati), imamo prste/ruke pa možemo _____ – to je **dodir (opip)**. Receptori za dodir su na koži. Imamo nos pa možemo _____ – to je **miris (njuh)**.

2.1. Odgovorite:

1. Što je osjet? _____

2. Koji je ljudski osjet važan za razlikovanje ljutog, slanog, kiselog, slatkog i gorkog?

¹ tjelesni, a, o – referira se na tijelo

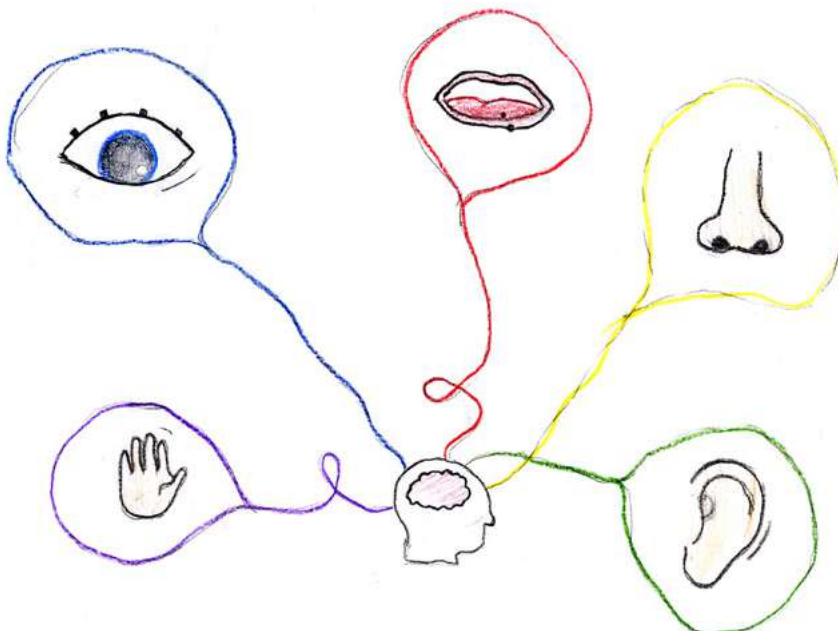
3. Zbog kojeg osjeta možemo slušati npr. radio, glazbu, ptice?

4. Koji osjet nemamo ako npr. ne možemo gledati film?

5. Možemo znati je li nešto mekano, grubo, toplo ili hladno zbog toga što na koži imamo receptore za _____.

6. Kada dolazimo doma, znamo da majka kuha ono što volimo i prije nego što ulazimo u kuhinju zbog osjeta za _____.

3. Povežite osjete s njihovim simbolima: vid, sluh, miris (njuh), okus, dodir (opip).

4. Napišite glagol i osjet koji nedostaju uz pojam – ideju, npr. *glazba – slušati – sluh*. Riječi lijevo asociraju vas na glagol i na osjet. Možda ćete ponekad za jednu riječ imati asocijacije za dva glagola i/ili osjeta.

POJAM (IDEJA)	GLAGOL	OSJET
TV		
radio		sluh
cvijeće	mirisati	
boje		
ćevapi		
ljubiti, ljubiti se		
čitati		
prsti	dirati	
cigarete		
oči		
uši		

5. Promotrite sljedeće rečenice i zaokružite značenje podcrtanog glagola u tom kontekstu.

Ne vidim gdje je moj bicikl.

a) reagirati osjetilom vida; b) sresti nekoga, naći se s nekim; c) shvaćati/razumjeti

Vidimo da niste iz Hrvatske.

a) reagirati osjetilom vida; b) sresti nekoga, naći se s nekim; c) shvaćati/razumjeti

Vidimo se ispred muzeja u podne!

a) reagirati osjetilom vida; b) sresti nekoga, naći se s nekim; c) shvaćati/razumjeti

Dugo su gledali zvijezde.

a) imati pogled u nekoj direkciji; b) opservirati; c) biti orijentiran prema nečemu

Soba gleda na zapad.

a) imati pogled u nekoj direkciji; b) opservirati; c) biti orijentiran prema nečemu

Cijelo vrijeme gledam kroz prozor.

a) imati pogled u nekoj direkciji; b) opservirati; c) biti orijentiran prema nečemu

Jeste li slušali roditelje kada ste bili djeca?

a) reagirati osjetilom sluha; b) raditi kako netko kaže, afirmativno reagirati na sugestiju, instrukciju

Slušate li radio?

a) reagirati osjetilom sluha; b) raditi kako netko kaže, afirmativno reagirati na sugestiju, instrukciju

6. Povežite glagol s njegovim značenjem.

1. vidjeti	primati zvuk sluhom; raditi kako netko kaže, afirmativno reagirati na sugestiju, instrukciju
2. gledati	pozitivan rezultat od slušati
3. čuti	imati pogled u nekoj direkciji; opservirati; biti orijentiran prema nečemu
4. slušati	reagirati osjetilom vida, sresti nekoga, naći se s nekim; shvaćati/razumjeti

7. Čime što radimo? Povežite glagol s točnim oblikom točne imenice.

1. gledamo	_____ prste	_____ prstima	_____ prsti
2. slušamo	_____ oči	_____ u očima	_____ očima
3. mirišemo	_____ ušima	_____ u ušima	_____ uši
4. diramo	_____ nosem	_____ nosu	_____ nosom
5. kušamo	_____ jezikom	_____ jezici	_____ jezika

Česte kolokacije i izrazi s glagolima *vidjeti* i *gledati*

Glagol *vidjeti*

KOLOKACIJA, IZRAZ	ZNAČENJE	PRIMJER
vidimo se	pozdrav na odlasku	<i>Vidimo se sutra / kasnije / u subotu...</i>
Drago mi je što Vas/te vidim!	sreća zbog susreta	<i>Ivane, i ti si ovdje! Drago mi je što te vidim!</i>
Vidite/vidi (pa mi javite/javi).	malo razmislite/razmisli	<i>Vidite pa mi javite što želite.</i>
vidjet ćemo	odlučiti u budućnosti	<i>Hoćete li ići na more ovo ljeto? – Ne znamo još, vidjet ćemo...</i>
da vidim	htjeti provjeriti nešto – neovisno o osjetu	<i>Ovi čevapi su preslani. – Da vidim! Uh, stvarno su jako slani.</i>
vidjeti dobro ≠ slabo	imati dobar ≠ loš vid	<i>Ne vidim dobro, mislim da ću trebati naočale. Slabo vidim na lijevo oko, možda trebam ići oftalmologu.</i>
vidjeti boje	moći razlikovati boje	<i>Daltonisti obično ne vide crvenu i zelenu boju.</i>
vidjeti golim okom	moći vidjeti bez pomoći, npr. bez mikroskopa	<i>Viruse i bakterije ne možemo vidjeti golim okom.</i>
vidi se iz aviona	svi to vide, jasno je	<i>Vidi se iz aviona da je Ivan zaljubljen u Maju.</i>
ne vidi se ni prst pred nosom	ništa se ne vidi	<i>Ovdje uopće nema svjetla, ne vidi se ni prst pred nosom.</i>

Vježba

8. Napišite odgovarajući izraz ili kolokaciju iz tablice. Ne trebate ih sve.

1. Jutros se zbog magle _____ . Treba voziti oprezno.
2. Ne znamo još gdje ćemo živjeti u budućnosti. _____
3. Noću ne _____ i teško mi je voziti auto.
4. Ne znam što je s mojim mobitelom, ne mogu ga uključiti. – _____ ,
možda ti mogu pomoći.
5. Možeš li mi posuditi svoj auto za vikend? – Nisam siguran. – Hajde _____
pa mi javi.
6. Kada _____ ? – U šest poslijepodne. Idemo na piće u novi kafić.

Glagol gledati

KOLOKACIJA, IZRAZ	ZNAČENJE	PRIMJER
gledati film, televiziju, seriju...	pratiti što je na ekranu	<i>Kakve filmove volite gledati?</i>
samo gledam	izraz koji koristimo u trgovini kada nas prodavač pita što želimo, a mi ne planiramo ništa kupiti, samo želimo vidjeti što u trgovini ima	<i>Dobar dan, izvolite? – Ništa, hvala, samo gledam.</i>
gledati ispod oka	biti nepovjerljiv, ne vjerovati	<i>Dok je Pinokio pričao što se dogodilo, Geppetto ga je gledao ispod oka.</i>
gledati kroz ružičaste naočale	vidjeti sve optimistično	<i>Ti ništa ne razumiješ, ne možeš uvijek gledati svijet kroz ružičaste naočale.</i>
gledati crno	vidjeti sve pesimistično	<i>Ne treba idealizirati, ali ni sve gledati crno.</i>

KOLOKACIJA, IZRAZ	ZNAČENJE	PRIMJER
gledati u prazno	biti u mislima na drugom mjestu	<i>Dugo je sjedio na klupi u parku i gledao u prazno, nikoga nije ni vidio ni čuo.</i>

Ponovite vokabular u kvizu Kahoot: <https://create.kahoot.it/details/tifloloski-a2/618e0087-1556-4bfc-ae14-a4a913c94830>

GRAMATIČKI KUTAK

Prezent glagola *mirisati*

– glagol *mirisati* nema prezent kao npr. glagoli *čitati*, *gledati*, *slušati*, nego kao glagol *pisati*

ja	mirišem	mi	mirišemo
ti	mirišeš	vi / Vi	mirišete
on, ona, ono	miriše	oni, one, ona	mirišu

– drugi glagoli kao *mirisati* su npr. *pisati*, *plesati*, *disati*, *brisati*

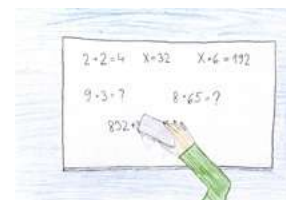
pisati

plesati

disati

brisati

Vježba

9. Napišite prezent glagola iz gornje tablice prema smislu.

1. _____ Vi lijevom ili desnom rukom?
2. Dok spavamo, _____ (mi) duboko i polako.
3. Kada brzo trčim, _____ (ja) brzo.
4. Oni dobro _____ valcer i rumbu.
5. Učitelji puno _____ po ploči. Na kraju sve _____ (oni).
6. Kada mi se ne sviđa rečenica koju sam napisala, sve _____ (ja) i _____ (ja) novu rečenicu.
7. Ruže divno _____.
8. Prelijepo _____ (ti)! Koji je to parfem?

Prezent glagola *čuti*

ja	čujem	mi	čujemo
ti	čuješ	vi / Vi	čujete
on, ona, ono	čuje	oni, one, ona	čuju

Vježba

10. Napišite prezent glagola *čuti*.

1. _____ se (mi) sutra pa ćemo se dogovoriti.
2. _____ (ti) pticu na stablu?
3. Poslije plivanja imam vodu u ušima pa _____ (ja, neg.) dobro.
4. Ne znam zašto me on _____ (neg.) kad ga zovem.
5. I kada slušaju, ljudi ponekad ne _____.
6. _____ (ja) da si bio u Zagrebu. Zašto mi se nisi javio?

Rješenja zadataka

1. kušati, slušati/čuti, gledati/vidjeti
2. kušati, slušati, vidjeti, dirati (pipati), mirisati
- 2.1.
 1. To je tjelesna (fizička) senzacija.
 2. Okus.
 3. Zbog sluha.
 4. Vid.
 5. dodir (opip)
 6. miris (njih)
3. S lijeva na desno: dodir (opip), vid, okus, miris (njih), sluh
4. Odgovori su podcrtani.

POJAM (IDEJA)	GLAGOL	OSJET
TV	<u>gledati/vidjeti</u>	<u>vid</u>
radio	<u>slušati</u>	sluh
cvijeće	mirisati	<u>miris (njih)</u>
boje	<u>vidjeti, gledati</u>	vid
ćevapi	<u>kušati (mirisati)</u>	<u>okus, (miris, njih)</u>
ljubiti, ljubiti se	<u>dirati, kušati</u>	<u>dodir (opip), okus</u>
čitati	<u>gledati/vidjeti</u>	<u>vid</u>
prsti	dirati	<u>dodir</u>
cigarete	<u>mirisati (kušati)</u>	<u>miris/njuh (okus)</u>
oči	<u>gledati/vidjeti</u>	<u>vid</u>
uši	<u>slušati/čuti</u>	<u>sluh</u>

5. a), c), b), b), c), a), b), a)

6.

1. vidjeti	primati zvuk sluhom; raditi kako netko kaže, afirmativno reagirati na sugestiju, instrukciju
2. gledati	pozitivan rezultat od slušati
3. čuti	imati pogled u nekoj direkciji; opservirati; biti orijentiran prema nečemu
4. slušati	reagirati osjetilom vida, sresti nekoga, naći se s nekim; shvaćati/razumjeti

7.

1. gledamo	očima
2. slušamo	ušima
3. mirišemo	nosom
4. diramo	prstima
5. kušamo	jezikom

8. Odgovori su podcrtani.

1. Jutros se zbog magle ne vidi prst pred nosom. Treba voziti oprezno.
2. Ne znamo još gdje ćemo živjeti u budućnosti. Vidjet ćemo.
3. Noću ne vidim dobro i teško mi je voziti auto.
4. Ne znam što je s mojim mobitelom, ne mogu ga uključiti. – Da vidim, možda ti mogu pomoći.
5. Možeš li mi posuditi svoj auto za vikend? – Nisam siguran. – Hajde vidi pa mi javi.
6. Kada se vidimo? – U šest poslijepodne. Idemo na piće u novi kafić.

9. Odgovori su podcrtani.

1. Pišete li Vi lijevom ili desnom rukom?
2. Dok spavamo, dišemo duboko i polako.
3. Kada brzo trčim, dišem brzo.
4. Oni dobro plešu valcer i rumbu.
5. Učitelji puno pišu po ploči. Na kraju sve brišu.
6. Kada mi se ne sviđa rečenica koju sam napisala, sve brišem i pišem novu rečenicu.
7. Ruže divno mirišu.
8. Prelijepo mirišeš! Koji je to parfem?

10. Odgovori su podcrtani.

1. Čujemo se sutra pa ćemo se dogovoriti.
2. Čuješ li pticu na stablu?

3. Poslije plivanja imam vodu u ušima pa ne čujem dobro.
4. Ne znam zašto me on ne čuje kad ga zovem.
5. I kada slušaju, ljudi ponekad ne čuju.
6. Čujem da si bio u Zagrebu. Zašto mi se nisi javio?

SAMO

NIAP

IRJED!

Ciljevi i ishodi zadataka za srednju razinu hrvatskog jezika

CILJEVI UČENJA

Cilj je vježbi osposobiti učenike da mogu komunicirati na hrvatskome jeziku o svakodnevnim situacijama. Također, mogu razumjeti duže tekstove apstraktnijeg sadržaja i komentirati ih (npr. izraziti divljenje ili ohrabrenje).

Cilj je ovih vježba osposobiti studente za stjecanje jezičnih komunikacijskih kompetencija na hrvatskome usporedivih s razinama B1 i B2 prema ZEROJ-u.

ISHODI UČENJA

Učenici mogu razumjeti izvorne hrvatske tekstove primjerene težine za ovaj stupanj učenja. Mogu izraziti osjećaje i mišljenja, raspravljati i argumentirati. Mogu razumjeti frazeme i poslovice vezane uz lekseme oči i uši.

Bez pripreme učenici se mogu uključiti u razgovore u temama koje su povezane sa slijepim i slabovidnim osobama. Učenici mogu napisati koherentan tekst podrške osobama koje nisu sigurne u svoje sposobnosti.

Tema i rječnik:

- d) osobe s invaliditetom: slijepi i slabovidne osobe,
- e) nazivi dijelova tijela (oko, uho, oči, uši),
- f) česti frazemi s riječima oko, uho, oči, uši.

Gramatika:

- b) imenice s gramatičkim posebnostima (i-deklinacija; oči, uši),
- c) prezentske vrste.

Komunikacijska situacija:

- a) izražavanje divljenja i ohrabivanja.

I. PRIPREMA ZA ČITANJE

slijep

slijepa osoba

slabovidan

slabovidna osoba

osoba s invaliditetom

oslijepiti

vid

gubiti vid, izgubiti vid

gluh, -a
oglušiti
sluh
gubiti sluh, izgubiti sluh

ostvariti
osvojiti
penjati se
osjetiti
pokazati
prikazivati
boriti se
susretati se

II. ČITANJE

SRCE KAO PLANINA

Feručo Lazarić je planinar iz Istre. Godine 2018. ostvario je svoju veliku želju – osvojio je Mitikas, najviši vrh Olimpa. Imao je tada 62 godine i već je 15 godina bio slijep. Rekao je: „Ne mogu opisati osjećaj kad osvojim neki vrh, a pogotovo osjećaj kad sam osvojio Mitikas. To je bila moja životna želja, moj veliki san.“ Sa svojim prijateljem i prijateljicom penjao se na najviši grčki vrh (visok 2918 metara) ukupno 16 sati, od 27. do 30. rujna 2018. Vrijeme je bilo loše, padala je kiša i puhao je vjetar.

Prije nego je oslijepio, Feručo Lazarić bavio se skijanjem, ali kad je izgubio vid, počeo je sa suprugom šetati po planinama. Odlučio je planinariti. Odabrao je Olimp jer obožava grčku mitologiju. Feručo kaže da sljepoća nije uvijek problem, nego može biti i prednost. Kako to? On veselo objašnjava: „Planinari vide neku stijenu na koju se moraju penjati i osjete strah. Ja tu stijenu i planinu ne vidim. Ja se samo penjem i ne vidim što je iznad i ispod mene. Volim to raditi iako je vrlo teško. Kad su konačno na vrhu, drugi planinari imaju prekrasan pogled. Ja nemam pogled, ali srce mi je veliko kao planina.“ Svi su oduševljeni njegovim uspjehom. Feručo je tek drugi slijepi planinar koji se popeo na Mitikas.

Mnoge slijepice i slabovidne osobe (u svijetu i u Hrvatskoj) pokazale su da i s tako teškim invaliditetom mogu napraviti velika djela. **Petar Bešlić** je slijepi hrvatski atletičar, paraolimpijac. Rodio se slijep na jedno oko, a poslije je oslijepio i na drugo oko. Jednom je čak vozio bicikl od Zagreba do Posušja, oko 500 kilometara. **Sanja Fališevac** je umjetnica, kiparica. Slijepa je i gluha. Oslijepila je i oglušila u djetinjstvu. Njezine prekrasne skulpture prikazuju ljude, konje, pse... Slijep je i poznati osječki šahist **Hinko Cajzler**. Mnoge slijepice i slabovidne osobe također su aktivisti – bore se za prava osoba s invaliditetom i općenito za ljudska prava. Još uvijek se bore s predrasudama. Oni se u svojem životu češće susreću s teškoćama nego ljudi bez invaliditeta, ali je zato njihova snaga često veća.

III. RAZUMIJEVANJE

1. Spojite lijevu i desnu stranu.

1. Sanja se bavi...	a) planinarenjem
2. Hinko se bavi...	b) kiparstvom
3. Feručo se bavi...	c) atletikom
4. Petar se bavi...	d) šahom

2. Zaokružite točno (T) ili netočno (N).

1. Feručo je osvojio najvišu hrvatsku planinu.	T – N
2. Feručo se penjao na Mitikas dva dana.	T – N
3. Na Mitikas su se dosad popela dva slijepa planinara.	T – N
4. Petar je sudjelovao na Paraolimpijskim igrama.	T – N
5. Petar može voziti bicikl.	T – N
6. Sanja se rodila slijepa i gluha.	T – N
7. Sanjini kipovi prikazuju životinje.	T – N
8. Hinko je iz Osijeka.	T – N

IV. LEKSIČKE VJEŽBE

3. Povežite izraze koji imaju isto ili slično značenje.

1. životna želja	a) oglušiti
2. osjećati strah	b) veliki san
3. izgubiti vid	c) osvojiti najviši vrh
4. postati gluh	d) bojati se
5. popeti se na najviši vrh	e) oslijepiti

4. Spojite lijevu i desnu stranu.

1. penjati se na...	a) rezultatom
2. baviti se...	b) stijenu
3. biti oduševljen...	c) ljudska prava
4. biti slijep...	d) predrasudama
5. boriti se za...	e) na jedno oko (na oba oka)
6. boriti se s...	f) skijanjem

5. Upišite sljedeće riječi i sintagme na odgovarajuće mjesto: *osvojiti, slijep, pogotovo, osjećaj, ukupno, prednost, ostvariti*.

- Često se vozim tramvajem. Nedostatak tramvaja je što je ponekad spor i u tramvaju je gužva, ali _____ tramvaja je što nije skup i ne trebam tražiti mjesto za parkiranje.

2. U Tiflološki muzej ide 10 studenata iz jedne grupe i 7 studenata iz druge grupe: u muzej ide _____ 17 studenata.
3. Sportaš je ostvario izvrstan rezultat. Sportaš _____ (perf.) zlatnu medalju. On je bio najbolji.
4. Goran nije _____ od rođenja. On je izgubio vid u ranom djetinjstvu.
5. Kakav je _____ osvojiti zlatnu medalju? – Prekrasan. Sretan sam i ponosan na uspjeh.
6. Obožavam se baviti sportom. _____ volim tenis. Tenis mi je najdraži sport.
7. Ako nešto jako želiš, to možeš _____. Samo se trebaš puno truditi i vjerovati u sebe.

VI. ZADATAK ZA RAZMIŠLJANJE I RAZGOVOR

6. Kakve predrasude ljudi ponekad imaju o osobama koje slabije vide/čuju ili koje su slijepe/gluhe?
 - a) Susrećete li se često s osobama s invaliditetom?
 - b) Koje prednosti mogu imati slijepe/gluhe osobe?

VI. GRAMATIKA

A) Imenice i-deklinacije (imenice ženskog roda koje imaju konsonant na kraju)

Imenica: *prednost*

Primjer: *Feručo kaže da sljepoća nije uvijek problem, nego može biti i prednost.*

	jednina	množina
N	prednost	prednosti
A	prednost	prednosti
L	prednosti	prednost ima
D	prednosti	prednost ima
I	prednosti	prednost ima
V	prednosti	prednosti
G	prednosti	prednosti

Druge imenice ženskog roda na konsonant: obitelj, večer, bolest, budućnost, jesen, književnost, kost, krv, ljubav, mladost, noć, pomoć, ponoć, povijest, radost, riječ, smrt, starost, stvar, sol...

7. Stavite riječi iz zagrada u odgovarajući oblik.

- a) Razmišljaš li često o _____ (budućnost)?
- b) Nemam komentara. Ostao sam bez _____ (riječ, mn.).
- c) Mi ne vjerujemo njihovim _____ (laž, mn.).
- d) Učim hrvatski jezik iz _____ (ljubav).
- e) U ovoj hrani nema _____ (sol). Hrana nije slana.
- f) U školi učimo o _____ (povijest).
- g) Djeca su naša velika _____ (radost).
- h) Nisam dobro spavao prošlu _____ (noć).
- i) Što su _____ (prednost, mn.) života na selu?
- j) Josip zove Sanju: _____ (ljubav) moja!
- k) Trebaš li moju _____ (pomoć)?

8. Izaberite dvije imenice i-deklinacije i napišite rečenice.

Primjer: *Jesen je moje omiljeno godišnje doba.*

- a) _____
- b) _____

B) Imenice OKO, UHO, OČI I UŠI.Srednji rod, jednina: *oko, uho*Ženski rod, množina: *oči, uši*

	jednina (srednji rod)	množina (ženski rod)
N	oko	oči
A	oko	oči
L	oku	očima
D	oku	očima
I	okom	očima
V	oko	oči
G	oka	očiju

9. Stavite riječi iz zagrada u odgovarajući oblik.

- a) Ivana ima smeđe _____ (oko, mn.).
- b) Vidim radost u tvojim _____ (oko, mn.).
- c) Nešto mi je u lijevom _____ (oko). Ne mogu otvoriti oko.
- d) Boli me _____ (uho).
- e) Možemo komunicirati _____ (oko, mn.). Ponekad pogled govori sve.
- f) Nakit koji stavljamo na _____ (uho, mn.) zove se naušnice.
- g) Ne mogu vjerovati svojim _____ (uho, mn.). Ne mogu vjerovati što sam upravo čula.
- h) Pred mojim _____ (oko, mn.) je prekrasna priroda. Uživam u pogledu na prirodu.

10. Napišite rečenice sa sljedećim riječima.

Primjer: *Marija ima plave oči.*

- a) oko: _____
- b) oči: _____
- c) uho: _____
- d) uši: _____

VII. FRAZEMI

FRAZEMI S RIJEČIMA OČI I UŠI

FRAZEM	ZNAČENJE	PRIMJER
Daleko od očiju, daleko od srca.	Kada dvije osobe koje se vole nisu blizu, njihova ljubav je slabija.	<i>Nemoj me zaboraviti kada se preseliš u novi grad. Nemoj da bude točno što ljudi kažu: daleko od očiju, daleko od srca.</i>
oči u oči	Dvije osobe uživo razgovaraju.	<i>Ne želim pisati poruke ni mejlove. Trebamo razgovarati oči u oči.</i>
kolutati očima	izraz nezadovoljstva, neslaganja ili nelagode	<i>Mama: Igore, trebaš očistiti svoju sobu. Nemoj kolutati očima, nego počni čistiti!</i>
upadati u oči	Nešto je vrlo istaknuto.	<i>Njegova nova frizura je vrlo neobična. Baš upada u oči. Moraš je primijetiti.</i>
I zidovi imaju uši.	Trebamo biti oprezni i paziti što govorimo.	<i>Nije lijepo tračati. Nemoj tračati Saru! Ona sad nije ovdje, ali ponekad i zidovi imaju uši. Ona može saznati što si rekao o njoj.</i>
sjediti na ušima	ne slušati, ne biti koncentriran	<i>Iva: Zašto nisi napisao zadaću? Luka: Nisam znao da imamo zadaću. Iva: Učiteljica je govorila što je za zadaću, a ti si sjedio na ušima.</i>
zaljubiti se do ušiju	jako se zaljubiti	<i>Mario obožava Ivu. On se zaljubio do ušiju. Jako voli Ivu.</i>

11. Upišite frazeme na odgovarajuće mjesto. Pazite na oblik glagola (prezent).

Primjer: Što nije u redu? Zašto kolutaš očima? Što ti smeta?

a) Bok, Iva! Što radiš danas popodne? Imaš li vremena za kavu? Moramo se vidjeti.
Moramo razgovarati _____.

b) Zašto ti uvijek _____? Nikada ne čuješ što profesor kaže.

- a) Molim te, govori tiše! _____ . Netko te može čuti.
- b) Njezina nova torba ima vrlo intenzivnu boju. Baš _____.
- c) To je bila ljubav na daljinu, ali na žalost nije dugo trajala. _____.
- d) Sada nisam oženjen niti imam djevojku, ali kada _____, onda ću se oženiti.

VIII. GRAMATIKA

PREZENT

Primjeri: *Feručo veselo objašnjava: „Planinari vide neku stijenu na koju se moraju penjati i osjete strah. Ja tu stijenu i planinu ne vidim. Ja se samo penjem i ne vidim što je iznad i ispod mene.*

A) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -ATI > -AM

ŠETATI

ja	šetam	mi	šetamo
ti	šetaš	vi / Vi	šetate
on, ona, ono	šeta	oni, one, ona	šetaju

Drugi -ati > -am glagoli: čekati, češljati (se), dati, gledati, gutati, hvatati, ispričati se, izgovarati, kuhati, odmarati se, plaćati, plivati, slušati, spavati, sunčati se, svirati, tjerati, udati se, vraćati (se), zatvarati...

12. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

- a) Ljudi _____ (sunčati se) na plaži i _____ (plivati) u moru.
- b) Ja ____ vikendom _____ (odmarati se) uz jezero.
- c) Mi _____ (plaćati) račune svaki mjesec.
- d) Moji prijatelji _____ (slušati, neg.) klasičnu glazbu.
- e) On ____ svaki dan _____ (vraćati se) s posla u 17 sati.

13. Izaberite dva glagola vrste -ati > -am i napišite rečenice.

Primjer: *Svaki dan roditelji čekaju djecu ispred škole.*

a) _____

b) _____

B) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -ITI > -IM

OSVOJITI

ja	osvojim	mi	osvojimo
ti	osvojiš	vi / Vi	osvojite
on, ona, ono	osvoji	oni, one, ona	osvoje

Drugi -iti > -im glagoli: boriti se, čistiti, častiti, dijeliti, dogoditi se, govoriti, hraniti, liječiti, ljubiti, misliti, nalaziti se, osjetiti, otvoriti, ponoviti, posjetiti, raditi, riješiti, sjediti, štititi, tražiti, učiti, uključiti, veseliti se, zaboraviti, ženiti se, žaliti se...

14. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

a) Mi _____ (boriti se) za dječja prava.

b) Ivana _____ (dijeliti) slatkiše s prijateljima.

c) Što _____ (tražiti, Vi)? Je li sve u redu?

d) Ako _____ (zaboraviti, ti) doći na sastanak, šef će biti ljut.

e) Uvijek _____ (osjetiti, ja) sreću kad te vidim.

15. Izaberite dva glagola vrste -iti > -im i napišite rečenice.

Primjer: *Marko radi od 8 do 16 sati.*

a) _____

b) _____

C) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -JETI > -IM

VIDJETI

ja	vidim	mi	vidimo
ti	vidiš	vi / Vi	vidite
on, ona, ono	vidi	oni, one, ona	vide

Drugi -jeti > -im glagoli: boljeti, doživjeti, gorjeti, letjeti, trpjeti, voljeti, vrtjeti se, željeti, živjeti...

16. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

- a) Na izletu uvijek _____ (doživjeti, mi) nešto novo i lijepo.
- b) _____ li (voljeti, Vi) se baviti sportom?
- c) Mi _____ (željeti) kupiti kuću na moru.
- d) Boli me noga. _____ (trpjeti, ja) bolove.
- e) Oni _____ (živjeti) u predgrađu.

17. Izaberite dva glagola vrste -jeti > -im i napišite rečenice.

Primjer: Često letim iz Zagreba u Frankfurt.

- a) _____
- b) _____

D) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -ATI > EM

PENJATI SE

ja	penjem se	mi	penjemo se
ti	penješ se	vi / Vi	penjete se
on, ona, ono	penje se	oni, one, ona	penju se

Drugi -ati > -em glagoli: brijati se, grijati, kašljati, prestajati, smijati se, spominjati, umirati, trajati, ustajati...

Pazite!

prati: perem, pereš, pere, peremo, perete, peru

zvati: zovem, zoveš, zove, zovemo, zovete, zovu

slati: šaljem, šalješ, šalje, šaljemo, šaljete, šalju

18. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

- a) Kiša je padala satima, ali sada polako _____ (prestajati).
 b) U koliko sati ti _____ (ustajati)?
 c) On _____ (brijati se, neg.) svako jutro.
 d) Toplo je. Sunce ugodno _____ (grijati).
 e) Mi _____ (smijati se) njezinim šalama.

19. Izaberite dva glagola vrste -ati > -em i napišite rečenice.

Primjer: *Svaki dan ustajem u 6 sati.*

- a) _____
 b) _____

E) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -ATI > JEM

OPISATI

ja	opišem	mi	opišemo
ti	opišeš	vi / Vi	opišete
on, ona, ono	opiše	oni, one, ona	opišu

Pazite! s → š, z → ž, h → š, t → ć, g → ž, c → č, k → č

Drugi -ati > -jem glagoli: brisati (se), dizati, kazati, kihati, lagati, lizati, mazati, micati (se), mahati, okretati (se), polagati, pomagati, pisati, plakati, plesati, rezati, puhati, skakati, sretati, šetati, vezati, vikati...

20. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

- a) Studenti _____ (polagati) ispite na fakultetu.
 b) Prijatelji _____ (pomagati) prijateljima.
 c) Vjetar _____ (puhati) cijeli dan.
 d) Mi nikada _____ (lagati, neg.). Uvijek govorimo istinu.
 e) Ivan _____ (plesati) jako lijepo.

21. Izaberite dva glagola vrste -ati > -jem i napišite rečenice.

Primjer: *Utorkom i četvrtkom plešem salsu.*

a) _____

b) _____

F) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -IVATI, -OVATI > -UJEM

OPISIVATI

ja	opisujem	mi	opisujemo
ti	opisuješ	vi / Vi	opisujete
on, ona, ono	opisuje	oni, one, ona	opisuju

Drugi -ivati > -ujem glagoli: istraživati, odlučivati, potpisivati, zahvaljivati...

Drugi -ovati > -ujem glagoli: doručkovati, kupovati, ludovati, ljetovati, putovati, radovati se, stanovati, vjerovati, zimovati...

22. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

a) Ivan i ja često _____ (putovati) zajedno. Mi smo dobri prijatelji od djetinjstva i volimo zajedno putovati.

b) Mi _____ (doručkovati) oko 8 sati.

c) Oni _____ (ljetovati) na hrvatskim otocima.

d) Čemu _____ (radovati se, ti)? – Praznicima.

e) Tko _____ (odlučivati) u tvojoj obitelji?

23. Izaberite dva glagola vrste -ivati, -ovati > -ujem i napišite rečenice.

Primjer: *John i Gary putuju po Hrvatskoj cijeli mjesec.*

a) _____

b) _____

G) Glagoli koji u infinitivu završavaju na -NUTI > -NEM

TAKNUTI

ja	tak nem	mi	tak nemo
ti	tak neš	vi / Vi	tak nete
on, ona, ono	tak ne	oni, one, ona	tak nu

Drugi -nuti > -nem glagoli: brinuti se, dignuti, gurnuti, maknuti (se), naviknuti se, puknuti, skinuti (se), tonuti, viknuti...

24. Stavite glagole u odgovarajući oblik.

- a) Roditelji _____ (brinuti se) za svoju djecu.
- b) Kad _____ (naviknuti se, on) na novo radno vrijeme, osjećat će se bolje.
- c) Ponekad mi na biciklu _____ (puknuti) guma.
- d) Ako _____ (gurnuti, ti) Tomislava, on će se ljutiti.
- e) Ako _____ (skinuti, ja) jaknu, bit će mi hladno.

25. Izaberite dva glagola vrste -nuti > -nem i napišite rečenice.

Primjer: Brinemo se za dva psa i tri mačke.

- a) _____
- b) _____

26. Upišite prezent glagola u zagradama. Provjerite rješenja u tekstu na početku lekcije.

SRCE KAO PLANINA

Feručo Lazarić _____ (biti) planinar iz Istre. Godine 2018. ostvario je svoju veliku želju – osvojio je Mitikas, najviši vrh Olimpa. Imao je tada 62 godine i već je 15 godina bio slijep. Rekao je: „_____ (moći, ja, neg.) opisati osjećaj kad _____ (osvojiti, ja) neki vrh, a pogotovo osjećaj kad sam osvojio Mitikas. To je bila moja životna želja, moj veliki san.“ Sa svojim prijateljem i prijateljicom penjao se na najviši grčki vrh (visok 2918 metara) ukupno 16 sati, od 27. do 30. rujna 2018. Vrijeme je bilo loše, padala je kiša kiša i puhao je vjetar.

Prije nego je oslijepio, Feručo Lazarić bavio se skijanjem, ali kad je izgubio vid, počeo je sa suprugom šetati po planinama. Odlučio je planinariti. Odabrao je Olimp jer _____ (obožavati, on) grčku mitologiju. Feručo _____ (kazati) da sljepoća _____ (biti, neg.) uvijek problem, nego _____ (moći) biti i prednost. Kako to? On veselo _____ (objašnjavati): „Planinari _____ (vidjeti) neku stijenu na koju se _____ (morati) penjati i _____ (osjetiti) strah. Ja tu stijenu i planinu _____ (vidjeti, neg.). Ja _____ samo _____ (penjati se) i _____ (vidjeti, neg.) što _____ (biti) iznad i ispod mene. _____ (voljeti, ja) to raditi iako _____ (biti, 3. l. jd.) vrlo teško. Kad su konačno na vrhu, drugi planinari _____ (imati) prekrasan pogled. Ja _____ (imati, neg.) pogled, ali srce mi je veliko kao planina.“ Svi su oduševljeni njegovim uspjehom. Feručo je tek drugi slijepi planinar koji se popeo na Mitikas.

Mnoge slijepo i slabovidne osobe (u svijetu i u Hrvatskoj) pokazale su da i s tako teškim invaliditetom _____ (moći) napraviti velika djela. **Petar Bešlić** je slijepi hrvatski atletičar, paraolimpijac. Rodio se slijep na jedno oko, a poslije je oslijepio i na drugo oko. Jednom je čak vozio bicikl od Zagreba do Posušja, oko 500 kilometara. **Sanja Fališevac** je umjetnica, kiparica. Slijepa je i gluha. Oslijepila je i oglušila u djetinjstvu. Njezine prekrasne skulpture _____ (prikazivati) ljude, konje, pse... Slijep je i poznati osječki šahist **Hinko Cajzler**. Mnoge slijepo i slabovidne osobe također su aktivisti – _____ (boriti se) za prava osoba s invaliditetom i općenito za ljudska prava. Još uvijek _____ (boriti se) s predrasudama. Oni _____ u svojem životu češće _____ (susretati se) s teškoćama nego ljudi bez invaliditeta, ali je zato njihova snaga često veća.

IX. KOMUNIKACIJSKA SITUACIJA

Izražavanje divljenja i ohrabivanja

Bravo!

Čestitam!

Svaka čast!

Divim ti se! To nije (bilo) lako/jednostavno...

Izvršno ste to napravili!

Ti to možeš!

Vjerujem u tebe!

Samo naprijed!

27. Izaberite a) ili b) i napišite dijalog.

- a) Vaš prijatelj želi trčati maraton. Svaki dan trenira, ali ponekad nije siguran hoće li uspjeti. Vi razgovarate s njim i dajete mu podršku.
- b) Vaša prijateljica je završila gimnaziju i želi se upisati na fakultet. Zna da mnogi žele studirati na tom fakultetu i boji se da neće uspjeti. Vi razgovarate s prijateljicom i dajete joj podršku.

Rješenja zadataka

1. 1. b), 2. d), 3. a), 4. c)
2. 1. = N, 2 = N, 3. = T, 4. = T, 5. = T, 6. = N, 7. = T, 8. = T
3. 1. b), 2. d), 3. e), 4. a), 5. c)
4. 1. b), 2. f), 3. a), 4. e), 5. c), 6. d)
5. a) prednost, b) ukupno, c) je osvojio, d) slijep, e) osjećaj, f) Pogotovo, g) ostvariti
7. a) budućnosti, b) riječi, c) lažima, d) ljubavi, e) soli, f) povijesti, g) radost, h) noć, i) prednosti, j) ljubavi, k) pomoć
9. a) oči, b) očima, c) oku, d) uho, e) očima, f) uši, g) ušima, h) očima
11. a) oči u oči, b) sjediš na ušima, c) I zidovi imaju uši., d) upada u oči, e) Daleko od očiju, daleko od srca., f) se zaljubim do ušiju
12. a) se sunčaju, plivaju, b) se odmaram, c) plaćamo, d) ne slušaju, e) se vraća
14. a) se borimo, b) dijeli, c) tražite, d) zaboraviš, e) osjetim
16. a) doživimo, b) Volite, c) želimo, d) Trpim, e) žive
18. a) prestaje, b) ustaješ, c) se ne brije, d) grije, e) se smijemo
20. a) polažu, b) pomažu, c) puše, d) ne lažemo, e) pleše
22. a) putujemo, b) doručkujemo, c) ljetuju, d) se raduješ, e) odlučuje
24. a) se brinu, b) se navikne, c) pukne, d) gurneš, e) skinem
26. Provjerite rješenja u tekstu na početku lekcije.

DA SI MI

**ZDRA
VO!**

CILJEVI UČENJA

Cilj je zadataka osposobiti učenike za komunikaciju o različitim složenijim temama (na primjeru izloženih tekstova u muzeju) na razini B2.2 i C1 prema ZERO)-u, što uključuje razumijevanje razlika između funkcionalnih stilova i registara.

Također, cilj je osposobiti učenike da pišu prema pravopisnim pravilima lekseme izvedene iz pridjeva *slijep*.

ISHODI UČENJA

Učenici mogu razumjeti tekstove na hrvatskom jeziku različitih funkcionalnih stilova i registara o kojima mogu i diskutirati. Mogu prepoznati i koristiti kolokvijalizme, dijalektizme, purizme, internacionalizme i tuđice te njihovu funkciju. Mogu prepoznati prenesena značenja, humor, ironiju i konotativna značenja.

Učenici mogu razumjeti gramatičke kategorije i jezične obrasce u leksički i semantički kompleksnim tekstovima.

Objavljujemo pismo majke sinu koji se školuje u zemaljskome zavodu za odgoj slijepice djece da bi se vidjelo kako se sudi na selu o koristi toga zavoda.

Milo moje dijete, da si mi zdravo!

Tvoje milo pismo, a i dopisnicu, primila sam sa osobitom radosti jer vidim da si mi zdrav, za što se tvoja majka svemogućemu Bogu toplim srcem zahvaljuje obznajući ti da smo i mi ovdje svi živi i u prilično dobrom zdravlju.

Premili moj sine! Mene, tvoju majku, osobito raduje da mi dobro učiš i da se dobro vladaš, samo mi i dalje dobar budi, gospodi nastavnicima, u svako doba i u svemu poslušan i pokoran ostani, jer se sve to samo na tvoje, danas-sutra, dobro odnosi, te ako mi te Bog preblagi poživi, imat ćeš svoj kruh i nećeš nikomu biti na teretu, već ćeš o radu svojih ruku živjeti. Za to smo dužni ponajprije svamogućemu Bogu, pak onda našem premilostivom caru i kralju Franji Josipu Prvom, zatim preuzvišenomu našem banu, naše zemlje gospodaru, najtoplije i uvijek zahvaljivati.

Dragi moj sine! Ljetina je ove godine bila loša, a ovdje druge zarade nemamo, porezi se i kućni troškovi moraju platiti. Stoga sam zabrinuta, ali samo da mi vas Bog poživi, gajim u sebi svetu nadu da će Bog sve moje brige na dobro okrenuti te da ću se zajedno s vama, svojom djecom, radovati. Iako je sada vrijeme neugodno za daleko putovanje, ja te u ime Boga želim i namjeravam uskoro posjetiti, ali točan dan još ne mogu odrediti.

Primi, milo moje dijete, u ime sviju nas ovdje tvojih srdačan pozdrav i poljubac, tvoja majka N. N.

Prijatelj slijepih i gluhoonijemih, Glasilo društva „Sv. Vida“ za podupiranje slijepaca, Uredio i izdao Vinko Bek, godina VII, br. 3, str. 45., 31. siječnja 1896. (Tekst prilagodio A. T. Juričić)

1. Odgovorite na pitanja.

1. Zbog čega je pismo objavljeno?
2. Kako majka zna da je njezino dijete dobro?
3. Zašto se majka veseli?
4. Što majka savjetuje svojem djetetu?
5. Komu je majka zahvalna?
6. Zbog čega je majka zabrinuta?
7. Što majka planira?

2. Napišite vidske parove glagola.

objavljivati - _____

primiti - _____

zahvaljivati - _____

obznanjivati - _____

učiti - _____

ostati - _____

platiti - _____

okrenuti - _____

posjetiti - _____

odrediti - _____

3. Objasnite izraze *imat ćeš svoj kruh* i *nećeš nikomu biti na teretu*.

4. Koje su riječi točno napisane?

- slijepoća
- oslijepjeti
- zaslijepiti
- slijepac
- slijepilo
- slijepački
- slijepo
- slijepost
- slijepoočnica

5. Vinko Bek, tiflopedagog i učitelj, utemeljio je u Zagrebu 1895. godine Zemaljski zavod za odgoj slijepe djece. Istražite koji su još događaji obilježili hrvatsku povijest te godine.

6. Dopunite tekst točnim oblikom riječi koje odgovaraju po smislu: prosuo, nasmijavao, očarava, isplele, objesio, pojeftinjuju.

Gost Vojin Perić

Croaticum je ugostio mnoge poznate osobe iz hrvatskoga kulturnoga života. Jedna od njih je glumac i književnik Vojin Perić, voditelj Dramskoga studija slijepih i slabovidnih osoba „Novi život“. Croaticumovi studenti upoznali su zanimljivoga gosta, punog vedroga duha i optimizma koji _____. Vojin Perić će reći da ga detalji biografije _____ u činjenice, a on je pak stvoren za trenutak u kojem se zrcali vječnost poput onog dok sluša omiljenu pjesmu Pink Floyda *Shine on you crazy diamond* ili dok šeta Zagrebom koji toliko voli ili organizira još jedan festival kazališta za slijepe osobe. Glumio je u mnogim predstavama koje su postavljene prema djelima svjetskih i domaćih dramatičara. Neke od njih, poput *Tražim posao*, *Kupujte Hrvatsko*, *Lopovluku nigdje kraja nema*, *A, kako vi vodite ljubav?*, nastale su prema njegovim tekstovima. Kaže da ga je _____ prosinac, kao grudu snijega, daleke 1959. u Sarajevu, pa mu o život _____ nisku kamenčića od kojih je samo poneki biser kao što je to sklonost prema umjetnosti, kazališnim daskama koje su najvažnija sporedna stvar na svijetu. Posebno ističe svoja dva dragulja, dvije ljubavi – suprugu Anu-Mariju i kćerku Anju. U susretu s Vojinom Perićem, u njegovim riječima i pokretima, dok nas je poučavao kako hodati uz pomoć bijeloga štapa, kako pomoći slijepoj osobi da prijeđe ulicu ili uđe u tramvaj, dok nas je _____ odlomcima iz svojih komada ili anegdotama, postajala je sve jasnija njegova misao kako on nikomu nije tek partner na sceni, već zaplet sam, mreža koju su _____ uzajamnosti.

(usp. <http://croaticum.ffzg.unizg.hr/?lang=hr> i <https://novizivot.hr/hr/ansambl/vojin-peric>)

Rješenja zadataka

1.
 1. Da bi se vidjelo koje su dobrobiti zavoda.
 2. Zahvaljujući pismu i dopisnici svojega sina.
 3. Jer joj sin dobro uči i dobro se ponaša.
 4. Da bude poslušan i pokoran svojim nastavnicima.
 5. Bogu, caru i kralju Franji Josipu Prvomu te hrvatskomu banu.
 6. Zbog slabe ljetine.
 7. Posjetiti svoje dijete.

2. objavljivati - objaviti
primiti - primiti
zahvaljivati - zahvaliti
obznanjivati - obznaniti
učiti - naučiti
ostati - ostajati
platiti - plaćati
okrenuti - okretati
posjetiti - posjećivati
odrediti – određivati

4. oslijepjeti
zaslijepiti
slijepac
slijepo
slijepost

6. očarava, pojeftinjuju, prosuo, objesio, nasmijavao, isplele

JESTE

LI

ZNA LI

JESTE LI ZNALI – ŠTO JE SLIJEPO U HRVATSKOM JEZIKU I KOD LJUDI KOJI VIDE?**Slijepa ulica, slijepo crijevo, slijepi putnik...**

Ulica iz koje ne možete nastaviti vožnju u drugu, nego se morate vratiti istim putem natrag u hrvatskom jeziku zove se slijepa ulica!

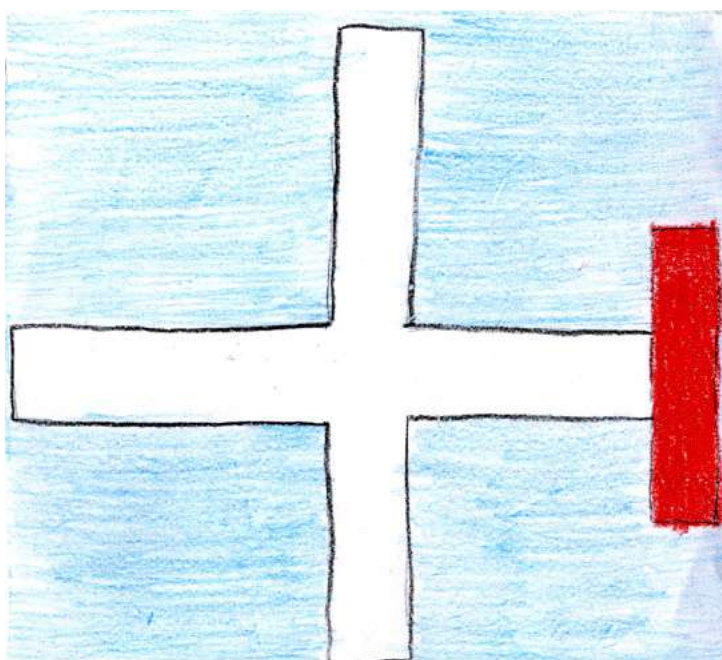
slijepa ulica – 1. ulica koja nema izlaza; 2. *pren.* bezizlazno stanje

Dio probavnog sustava koji se može upaliti i stvoriti probleme i slijepima, ali i osobama koje dobro vide zove se slijepo crijevo.

slijepo crijevo, anat. – početni dio debelog crijeva, na dnu ima privjesak (crvuljak ili apendiks) koji se može gnojno upaliti

Putnik koji se ukrcao u vozilo, ali nije registriran, u hrvatskom se jeziku naziva slijepi putnik. On naravno može imati problema s vidom, ali to nije razlog zbog kojeg se našao u avionu, na brodu i sl. Naime, osobe koje pod svaku cijenu žele doći do odredišta, a nemaju valjanu kartu, često ni dokumente nazivaju se slijepim putnicima.

slijepi putnik – osoba koja bez plaćene prevoznine ili bez dopuštenja ovlaštene osobe koristi prijevoz

LEARN THE

LANG

UAGGE

IN THE MUSEUM

NOW,

FIND OUT HOW

Tiflološki muzej

IMPRESSUM

PUBLISHER

Typhlological museum

FOR THE PUBLISHER

Željka Bosnar Salihagić, MSc

EDITOR-IN-CHIEF

Željka Bosnar Salihagić, MSc

PUBLICATION EDITOR

Željka Sušić, MSc

THE AUTHORS OF TEXTS FOR THE BEGINNER'S LEVEL IN THE CROATIAN LANGUAGE

Željka Sušić, MSc, Valentina Markač, Mia Lugović

THE AUTHORS OF TEXTS FOR THE ADVANCED LEVEL IN THE CROATIAN LANGUAGE

Ranka Đurđević, Aida Korajac, Milvia Gulešić Machata, PhD, Antonio Toni Juričić, PhD
and Ivančica Banković-Mandić, PhD

ILLUSTRATORS

Magdalena Mandić, Jakov Mandić, Dora Mandić, Ivona Mandić

PHOTOGRAPHY

Davor Šiftar and Renato Vukić

ENGLISH TRANSLATION

Jasna Kovačević

GRAPHIC DESIGN AND LAYOUT

Likovni studio

The publishing of this edition was supported by the
Ministry of Culture of the Republic of Croatia

Zagreb, 2019

ISBN 978-953-7287-36-8

INTRODUCTION TO PROJECT

Museums do not exist apart from their visitors and exhibitions, and museum programmes are more and more focused on the connection with the community. Thereby the work with various demographic, ethnic, social and other groups of visitors is a part of the customary museum offer.

Since the end of the 19th century, museums have been, not only places where objects are collected, stored and displayed, but also educative points whose role cannot be denied even today in the substantial expansion of virtual reality. The holistic character of a museum makes it possible for its visitors to have a wholesome experience that digital technology alone cannot convey. Touch, smell, sight, and movement are constituents of museum experience and as such, are an excellent base for knowledge acquiring.

The workshops for learning the Croatian language developing a new audience and innovative, educative forms of work were held in the Typhlological Museum apart from giving information on museum objects. The participants were grown-up persons, the foreigners learning Croatian.

Learning as a grown-up person demands the implementation of different practices. The museum surroundings and contents within are a reasonable frame where it is possible to structure such a class where the learning of a language will satisfy all necessary methodical tasks. In this way, a language can be learned less formally, and the museum becomes a place disparate from a classroom. The museum's ambiance incites motivation, and specific educational targets are more comfortable to acquire along with a museum story. Also, a museum becomes a platform for upgrading knowledge.

It is necessary to stimulate positive emotions in grown-up participants to make learning easier. Sensory stimulation, encouraging of perception, comparison and deduction are essential. The element of surprise and discovering of something new enhance the strengthening of attention which increases motivation for work leading to more efficient learning. An additional value of such an approach is also the form of a workshop where diversities meet and get to know each other and is accepted since foreign citizens come to Croatia from various social and cultural milieus that can be significantly unlike. The strengthening of educational participation and encouragement of participation in culture are essential for the establishment and development of socially cohesive links which decline today, in a society with its global surroundings.

Learning a language in the museum environment is exceptionally useful related to mastering specific subjects, and this publication deals with the senses and themes related to the blind and visually impaired people. Among many already existing course books and teaching materials for international students of Croatian, this publication is an important step forward towards socially beneficial education and learning of a language in a new environment. Doing this, the Typhlological Museum makes a distance from the decades of routine and designated publishing settings. This working material was made in collaboration with the professors of Croaticum (Centre for Croatian as a Second and Foreign language at the Faculty of Humanities, the Zagreb University). Visitors (non-native speakers of the Croatian language) will be able to learn the language and test their knowledge on their own.

The publication conveys the exercises in concepts thematically related to the life of blind and visually impaired persons, the museum displays and the permanent exhibition of the Typhlological Museum. It is divided into four units that follow various levels of language proficiency. Each group can be written and used independently.

Scripts for the beginner's level of Croatian were translated into the English language to facilitate self-reliant use.

Editor

The purpose, aims, and outcomes of the tasks in the publication

This publication's purpose is to show how the Croatian as a second and foreign language is possible to learn at the Typhlological Museum, as well. The learning of a language in a natural environment is beneficial when mastering specific subjects, and this publication deals with the senses and themes related to the blind and visually impaired people.

This publication is connected with the collaborative project with Croaticum - Centre for Croatian as a Second and Foreign Language at the Faculty of Humanities and the Typhlological Museum carried out in the academic year 2016/2017.

Within language exercises at Croaticum, a visit to an institution is organised each semester, where students learn about basic features and activities of the institution in question. Because of the highly successful collaboration of two institutions - the Typhlological Museum and the Croaticum, we decided to issue the publication intended, above all, for the visitors of the museum who are not native speakers of Croatian language. Besides the museum visitors, all interested users and all users who want to practice and improve their knowledge of Croatian language can use this publication.

At Croaticum - the Centre for Croatian as a Second and Foreign language, Croatian has been taught for more than half a century. The teachers there have produced teaching materials - text-books and manuals, they have made tests and studied the teaching and learning of Croatian as a second language. More about Croaticum on <https://croaticum.ffzg.unizg.hr>

Content – the publications bring the exercises in concepts thematically related to the displays of the Typhlological Museum and the life of blind and visually impaired persons.

The material is arranged in four levels – the beginner's degree (for the beginners in the Croatian language who learn the language in the museum environment) and for those who want to know more and are proficient in Croatian on different levels according to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR or CEF).

Therefore, the advanced beginner's level exercises (A2 according to CEFR), for the intermediate level (aimed for the speakers of Croatian on the B1 level, according to CEFR) and for the advanced level (intended for the speakers of the B2 and C1 level Croatian, according to CEFR) have been additionally made. Language collocations connected to the adjective *blind*, which are not primarily related to the visual impairment in Croatian, are also included in the publication.

Each unit begins by stating the goals and outcomes of learning on a certain level of proficiency in the Croatian language.

LEARN THE

LANGUAGE

IN THE

MUSEUM

NOW,

FIND OUT HOW

Tiflološki muzej

Aims and outcomes of tasks for the beginner's level in learning Croatian in the museum environment

LEARNING GOALS

The understanding of sensory concepts is the aim of exercises significantly facilitated in the learning environment - the museum exhibition of the Typhlological Museum. The students of these exercises familiarise themselves with the concepts related to senses, orientation in space, the basics of Braille for the blind and the creations of blind artists. The texts are translated into English so that absolute beginners in the Croatian language can use them.

THE OUTCOMES OF LEARNING

After visiting the museum and getting to know its permanent exhibition, the learners can understand the basic vocabulary and grammatical structures of Croatian language related to senses and the Typhlological Museum exhibition.

THEME 1

ABOUT THE TYPHOLOGICAL MUSEUM

Typhlological Museum

You are in a museum. Do you know the name of this Museum? **(Say the Museum's name aloud.)**

The Museum's name is The Typhlological Museum, and it comes from the Greek language. *Typ-hlos* means 'blind'. The Museum was opened in 1953. It has been at this address since 1958. This Museum lets us know about the work and life of the visually impaired people.

TASK 1

Fill in empty spaces.

The Typhlological Museum is the Museum about B_I_D people..

In this Museum you will familiarise yourself with several units and themes. These are:

Dark Room

Education of Blind Children

"One day at the National Institute", a film

Development of Writing Systems for Visually Impaired People

Writing Braille Workshop

Artwork of Blind Authors

TASK 2

Complete the sentence.

We see with...

THEME 2

DARK ROOM

Dark Room

The first unit is the Dark Room. You will feel what it is like when a person cannot see.

You will enter the Dark Room now. You cannot see inside. It is dark inside, total darkness, everything is black. Walk straight, first through a corridor. There is a strip on the floor. Follow the strip.

Then you turn left, through the door.

There is a window on the right wall of the Dark Room. Open it and close five times. Listen to the sounds. Remember what you have heard.

Palpate, continue searching with hands. There are scents in containers. Smell them. Recognise the scents. There are five types of fragrances. Continue touching. There are various types of material on the wall. Feel it, touch. Are they smooth, coarse-grained, cold, warm, stiff, flexible? Do you recognise these materials? Is it wood, metal, plastic, glass?

After that, find the table. The table is opposite the wall. What is there on the table? How many objects are there on the table? Palpate them. Remember the shape.

The strip on the floor leads you out of the Dark Room. There is a door at the room exit.

TASK 1

Mark the words in the text that sound unfamiliar to you.

TASK 2

THE CONVERSATION ABOUT THE DARK ROOM

Answer:

1 What sounds did you recognise in the Dark Room? _____

2 What was there on the table in the Dark Room? _____

3 How many objects were there on the table in the Dark Room? _____

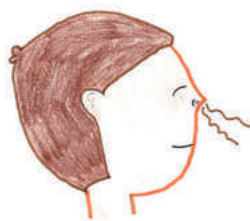
4 Which materials did you touch? _____

5 Were these materials cold, warm, flexible, stiff? _____

TASK 3

Write the following words in the corresponding place: *smell, ear, nose, finger, hearing, mouth/tounge, touch, taste.*

TASK 4

Fill in. Which organs or body parts we use to...

LOOK? _____

SMELL IT? _____

LISTEN? _____

TOUCH? _____

TASK 5

Encircle the correct answer.

The Dark Room is dark light

TASK 6

Fill in empty spaces.

WE OPENED A W_ _ _ _W

WE LISTENED _ _U_ _S

WE SMELLED _ _ _ _NTS

WE TOUCHED S_O_ _ _

P_A_TIC

W_ _ _ _

G_ _ _ _S

R_ _ _ _R

TEXTILES STRI_ _ES

S_ _ _K

W_ _ _ _

TASK 7

Encircle correct answers (a number in the first exercise, a letter in the second one).

THERE IS/ARE 3 4 5 SCULPTURE/S ON THE TABLE.

THESE ARE:

- a) MASKS (FACES)
- b) ANIMALS
- c) ABSTRACTION

THEME**EDUCATION**

Education of Blind Children

A long time ago, blind children did not go to school. There was no school for the blind. The children who were visually impaired did not know how to read or write. The blind people were usually beggars and singers.

It is important to know how to read, write and calculate. When we can read and write, knowledge is obtainable to us. We can choose our profession and earn for living. We do not need help from others. Mr. Vinko Bek founded the school for the blind children in Croatia.

How the blind children felt in their school and what did they do, we shall see in the film, One Day in the National Institute for the Blind Children. The duration of the film is 10 minutes.

TASK 1

Mark the words in the text that are unfamiliar to you.

TASK 2**UNDERSTANDING**

Encircle correct (C) or incorrect (I).

1 A long time ago the blind children did not go to school, nor did they know how to read or write.	C - I
2 The blind people were shoemakers or cooks.	C - I
3 Knowledge is obtainable if we know to calculate, read and write.	C - I
4 Branko Bek founded the school for blind children.	C - I

TASK 3

LEXICAL EXERCISE

Write the following words in the related place: *blind, profession, school, read*.

- 1 The school for the education of _____ children was founded by Vinko Bek.
- 2 Vinko Bek's _____ was teaching.
- 3 Blind children learnt to _____ Braille.
- 4 Once before there was no _____ for the blind children.

TASK 4

Write the title of the picture.

THEME

WRITING SYSTEM FOR THE VISUALLY IMPAIRED

Development of Writing Systems for Visually Impaired People

The Incas had one of the first systems of keeping records. Incas tribe kept records using a rope (strings). This system is called Quipu. The Incas did not know any script to keep a record of their knowledge. Nevertheless, as a form of an archive, the tribe kept and communicated information using strings and knots. The strings were multi-coloured and tied into various knots. Quipu was an additional aid for calculating. In that way, people registered even military information, the dates of somebody's death and birth. In the middle of the 19th century, a "knotted script for the blind", based on knots, was invented in England. Even parts of the Bible were written in this code.

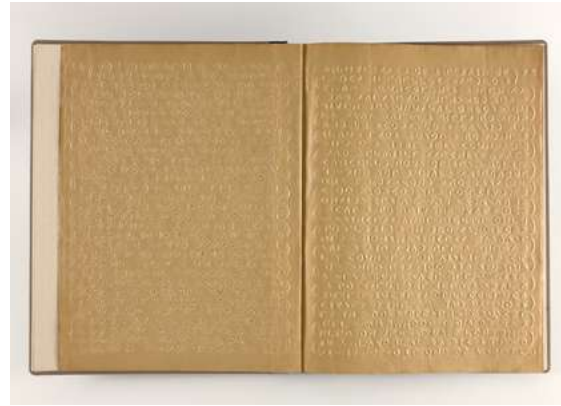
During history, there were several attempts to create a writing system for the visually impaired. You can see the Moon alphabet, needle punch, and Braille code. In 1825, a Frenchman, Louis Braille invented the writing system for the visually impaired. In the same century, the Eiffel tower was built, the first film screenings began, the vaccination against tuberculosis was found; Charles Darwin came up with the evolution theory.

TASK 1

Mark the words in the text that sound unfamiliar to you.

TASK 2

What do we call these scripts? Find them in the museum. Fill in empty spaces.

TASK 3

What do we call these aids? Find them in the museum.

TASK 4

UNDERSTANDING

1 Conflate the left and right sides.

1 Quipu is

2 Louis Braille was...

3 The writing system for the visually impaired was invented...

4 The Incas were...

a) a tribe

b) in the year 1825

c) rope knots

d) a Frenchman

2 Encircle correct (C) or incorrect (I)

1 The Incas used Quipu as a calendar.	C - I
2 In the middle of the 19th century, a knotted-string device for the visually impaired was made in England.	C - I
3 Needle punch was one of the attempts to create a writing system for the visually impaired.	C - I
4 Braille code was invented in 1826.	C - I

TASK 5
LEXICAL EXERCISE

Encircle the objects that were patented at the time of Braille code invention.

- a) First film screenings
- b) Mobile-phone
- c) The first phone
- d) Wristwatch
- e) Football ball
- f) Electric bulb
- g) Bicycle with pedals
- h) Tie

TASK 6
Fill in empty spaces.

Braille code is _ _ _ _ _ for the visually impaired.

THEME 5

ART UNIT

Artwork of Blind Authors

REMZIJA GJUMIŠIĆ

People have a great desire for creativity. Blind people do, as well. We can see here the creations made by visually impaired authors represented in works by three of them. These sculptures can be touched. Do you recognise any of them? Do you recall some sculptures from the Dark Room? These are the works made by Remzija Gjumišić. His most frequent themes are portraits and human figures.

TASK 1

Describe the sculpture. Use words: *mask, elongated, head, tooth...*

"Comedy", a mask

Describe the sculpture. Use words: *man, sit, smoke, cap...*

"Rahat Efendija" (a relaxed gentleman), a sculpture

SANJA FALIŠEVAC

Sanja Fališevac is a deaf and blind artist. She lost her hearing as a child. She wanted to study at the Academy of Arts but was refused due to her visual impairment. She works in Zagreb. Her sculpture of a dog is displayed by Jarun lake. She is deaf and blind. Helen Keller was also deaf and blind. Deaf and blind persons communicate by writing on the palm. She produces a range of art themes. Recently, horses have been her interest.

TASK 2

Describe the sculpture.

Use the words: *two women, conversation, sit, hairstyle...*

"Conversation", a sculpture

Describe the sculpture. Use words: *abstraction, form, opening...*

"Pulena" (Figurehead), a sculpture

IVAN FERLAN

Ivan Ferlan was born in Dalmatia, on the peninsula of Pelješac. The influence of the sea is evident in his works. He made many models of fish, boat, animals that live in Dalmatia (donkeys). Ivan Ferlan got blind as a young man, and he was not born blind. Therefore his work is so realistic. He mostly did objects in wood and clay.

TASK 3

Describe the sculpture. Use words: *pig, ear, tail, legs, fat...*

"Pig", a sculpture

Describe the sculpture. Use words: *horns, beard, tail, legs...*

"Billy Goat", a sculpture

TASK 4

UNDERSTANDING

Conflate the left and right sides.

1 Sanja Fališevac is	a) born blind
2 Ivan Ferlan was not...	b) deaf and blind artist
3 Deaf and blind persons communicate...	c) human figures and portraits
4 The most common themes of Remzija Đumišić are...	d) by writing on the palm of the hand

TASK 5

LEXICAL EXERCISE

1 Connect the expressions with the same or similar meaning.

1 Replica	a) an ambition to realisation
2 Lose sight	b) go deaf
3 Realistic	c) copy
4 Lose hearing	d) shown as it is in nature
5 Have a strong desire	e) go blind

2 Write the following words in the appropriate place: express through art, artist, deaf and blind, influence.

- 1 The _____ of the sea and the place where he grew up, is evident in the works of Ivan Ferlan.
- 2 Every person can be _____
- 3 Vinko Bek's wish was that every child, regardless of its visual impairment, can _____

- 4 Sanja Fališevac is a _____ person. She communicates by writing on the palm of the hand.

TASK 6

Complement.

The man who does not see is _____

The man who does not hear is _____

The man who does not speak is _____

The man who does not hear and speak is _____

FINAL UNIT – various activities

Mark the letters which exist in the name of the museum.

Describe your experience in the Dark Room. Use words: *dark, fear, smell, sound...*

Write your name in Braille.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j

k	l	m	n	o	p	q	r	s	t

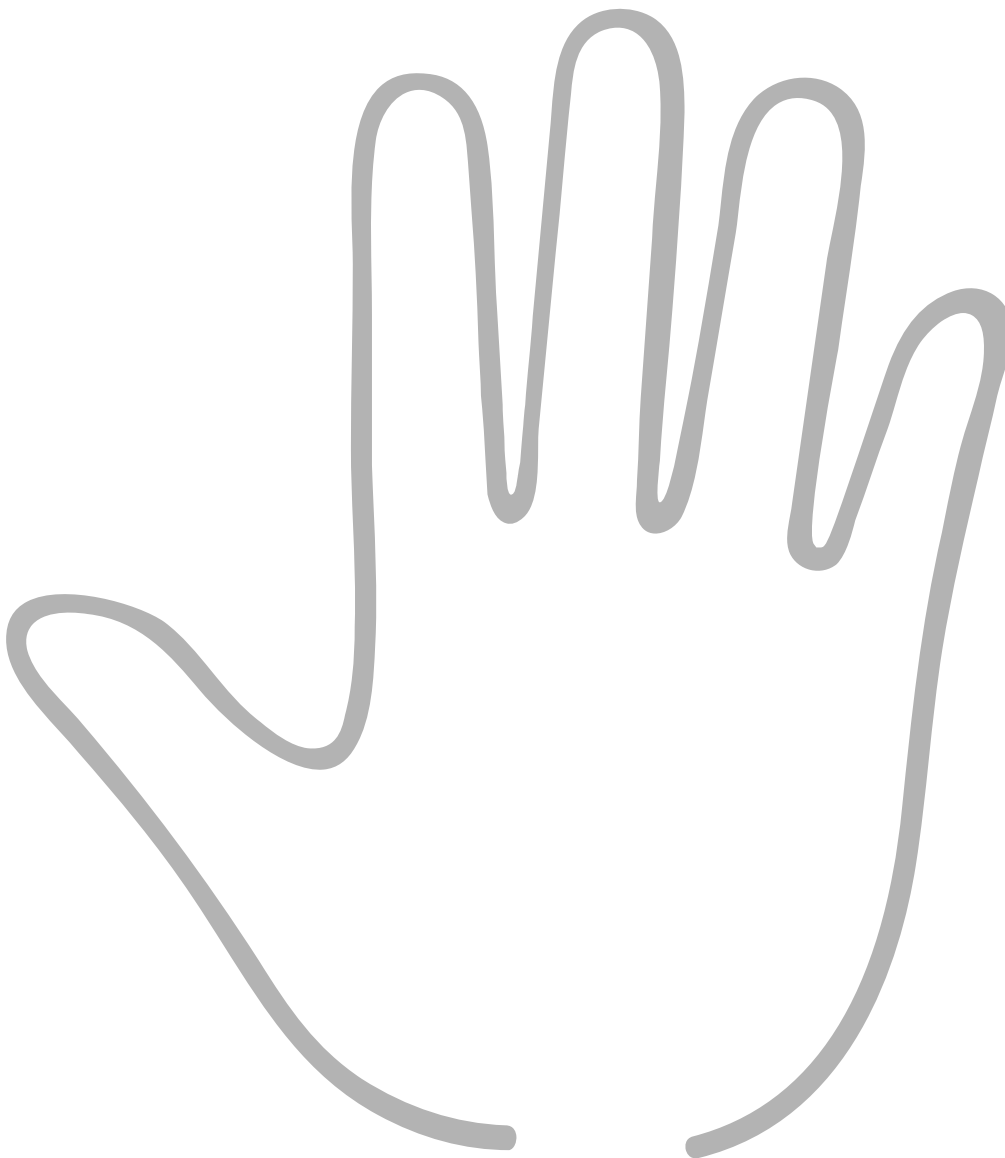
u	v	w	x	y	z

The game of drawing and writing about what small steps an individual can contribute to the idea of making a world more equal.

The game of drawing and writing – Give me five! (Source: www.developmenteducation.ie)

Directions:

- 1 Thumb – write on it something good about yourself.
- 2 Index finger – write on it something you want other people should stop doing.
- 3 Middle finger – write on it what is the most significant problem of today's world for you.
- 4 Ring finger – write on it something you see as positive in today's world.
- 5 Little finger – write on it something you can do now to make the world a better place.

TASK

Imagine beside you, a person who does not see. Describe the mask so that they can *envision* it.

THANK YOU
FOR VISITING OUR MUSEUM
AND DO COME AGAIN

Answers to the tasks**Theme 1: About the Typhlological Museum**

Task 1

The Typhlological Museum is the museum about visually impaired people.

Task 2

We see with eyes.

Theme 2: Dark Room

Task 2

- 1 Sound of water, the sound of woods, Halloween, the sound of fire, street sounds.
- 2 There are sculptures on the table.
- 3 Three objects.
- 4 Materials – textile and building materials.
- 5 Yes, there are cold materials, soft materials, hard materials.

Task 3

- 1 Ear – hearing
- 2 Nose – smell
- 3 Finger – touch
- 4 Mouth – taste

Task 4

LOOK?	With eyes
LISTEN?	With ears.
SMELL IT?	With nose.
TOUCH?	With fingers.

Task 5

It is dark in the Dark Room.

Task 6

Window, sounds, scents, stone, plastic, wood, rubber, stripes, silk, wool.

Task 7

- 3 a) Masks (faces) and abstraction

Theme 3: The education of the visually impaired

Task 2

Understanding:

- 1 Correct.
- 2 Incorrect.
- 3 Correct.
- 4 Incorrect.

Task 3

LEXICAL EXERCISE:

- 1 Blind
- 2 Profession
- 3 Read
- 4 School

Task 4

Vjekoslav Karas – *the Blind Man and the Fairy***Theme 4: Writing System for the Visually Impaired**

Task 2

First picture – Quipu, knot-record
 Second picture – the Moon alphabet

Task 3

First picture – a plate and a stylus.
 Second picture – Perkins, Braille Writing Machine

Task 4

Understanding:

1

- 1 Quipu is string knots.
- 2 Louis Braille was French.
- 3 The writing system for the visually impaired was invented in 1825.
- 4 The Incas were a tribe.

2.

- 1 Incorrect.
- 2 Correct.
- 3 Correct.
- 4 Incorrect.

Task 5

LEXICAL EXERCISE:

- 1 First film screenings, first phone, electric bulb, a bicycle with pedals.

Task 6

Braille code is a writing system for the visually impaired.

Theme 5: Art Unit

Task 4

Understanding:

- 1 Sanja Fališevac is a deaf and blind artist.
- 2 Ivan Ferlan was not born blind.
- 3 Deaf and blind persons communicate by writing on the palm.
- 4 The Remzija Đumšić's most frequent themes are human figures and portraits.

Task 5

1 LEXICAL EXERCISE:

1.

- 1 Replica – copy
- 2 Lose sight – go blind
- 3 Realistic – shown as it is in nature
- 4 Lose hearing – go deaf
- 5 Having a strong desire – the ambition to realisation

2.

- 1 The influence of the sea and the place where he grew up, is evident in the works of Ivan Ferlan.
- 2 Every person can be artist.
- 3 Vinko Bek's wish was that every child, regardless of its visual impairment, can express through art.
- 4 Sanja Fališevac is a deaf and blind person. She communicates by writing on the palm of the hand.

Task 6

The man who does not see is blind.

The man who does not hear is deaf.

The man who does not speak is mute.

The man who does not hear and speak is deaf and mute.